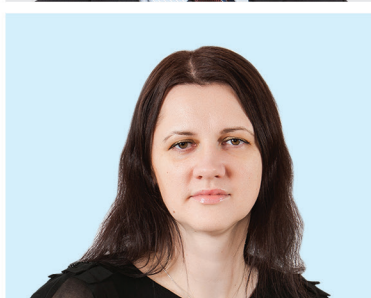

TEISMŲ
VEIKLOS
APŽVALGA

2014

“
Tik sujungę teisėjų kompetenciją ir gebėjimą paaiškinti priimtus sprendimus viešai, galime tikėtis tolesnio pasitikėjimo teismų sistema augimo.

Gerbiamieji,

Jūs vartote Lietuvos teismų ir teismų savivaldos metinę ataskaitą, kuria siekiame atvirai ir aiškiai pristatyti 2014 m. nuveiktus darbus. Pagrindinis teismų darbas – vykdyti teisingumą. Nepriekaištingai, profesionaliai ir skaidriai.

Lietuvos teisėjai, lyginant su kitomis Europos šalimis, bylas nagrinėja operatyviai – pirmaujame nagrinėdami civilines bylas. Tačiau ar to užtenka visuomenei? Akivaizdu, kad žmonėms reikalingi ne tik greiti, bet ir aiškūs, motyvuoti ir kiekvienam suprantami teismo sprendimai.

Džiaugiuosi, kad 2014 m., kaip ir pastaruosius kelerius metus, teismų sistemoje vis daugiau dėmesio skyrėme tokioms sritims, kaip teisėjų specializacija, mokymai ir visuomenės informavimas. Jos ir toliau išlieka prioritetinėmis. Tik sujungę teisėjų kompetenciją ir gebėjimą paaiškinti priimtus sprendimus viešai, galime tikėtis tolesnio pasitikėjimo teismų sistema augimo.

Vis daugiau teisėjų drąsiai priima nepopuliarius sprendimus ir juos viešai komentuoja, atsilaukdamami politiniam ir žiniasklaidos spaudimui. Tai aiškus stiprėjančios demokratinės valstybės, kurioje teismai veikia nepriklausomai, tarnaudami valstybei ir jos piliečiams, ženklas.

Šioje ataskaitoje pristatome ne tik šimtą tūkstantinių bylų srautus, dalykus, dėl kurių Lietuvos gyventojai dažniausiai bylinėjasi, sritis, kurios kelia nerimą dėl augančio bylų kiekio (pvz., nepilnamečių nusikalstamumas), bet ir kalbame apie teismų savivaldos institucijų indėlį į teismų veiklos gerinimą, atskleidžiame vis didėjančią visuomenės atstovų vaidmenį teismų sistemoje.

Ekonomistai, mokslininkai, žurnalistai ir kiti žinomi visuomenės veikėjai dalyvauja visuose teisėjų korpuso formavimo etapuose – egzamine, atrankoje, vertinime. Šie žmonės taria svarų žodį, sprenddami, kas dirbs teismų sistemoje, ir dalyvauja sprendžiant teisėjų drausminės atsakomybės klausimus. Tikiu, kad šis principas teismų sistemai atneša vis daugiau naudos – žmonės, prisilietę prie teisingumo mašinos, ją daug geriau supranta. Tai rodo ir visuomenės tyrimų rezultatai – su teismais susidūrę ir apie juos tik naujiųjų portaluose ar spaudoje skaitę asmenys turi skirtingą požiūrį į teisingumo vykdymą. Tie, kas pabuvojo teismuose, jų darbą vertina gerokai pozityviau.

Visuomenės atstovų indėlis, atsakingas ir kruopštus teisėjų darbas nagrinėjant bylas, atidumas nukentėjusiesiems, liudytojams ir kitiems proceso dalyviams, jų nuomonės išklauskymas, laiku priimami šiuolaikinius visuomenės bei teismų poreikius atitinkantys teismų savivaldos institucijų sprendimai bei griežtas požiūris į teisėjų nusižengimus – visa tai prisideda prie šiuolaikinės teismų sistemos kūrimo. Įvertinkite ją, vartydami šį leidinį.

Įdomaus skaitymo.

Egidijus Laužikas
Teisėjų tarybos pirmininkas

TURINYS

1.

TEISĖJŲ KORPUSAS

2.

BYLŲ NAGRINĖJIMO TEISMUOSE TENDENCIJOS

- 2.1 Gautos ir išnagrinėtos bylos
- 2.2 Bylų nagrinėjimo greitis
- 2.3 Teisėjų darbo krūvis
- 2.4 Bylos, kurių nagrinėjimas užsitęsė
- 2.5 Baudžiamosios bylos, nutrauktos suėjus senaties terminui
- 2.6 Lietuvos teismai europos sąjungos kontekste
- 2.7 Teisminės mediacijos naujovės

3.

TEISMŲ SAVIVALDA IR KOMISIJOS

- 3.1 Teisėjų taryba
- 3.2 Pretendentų į teisėjus egzaminas
- 3.3 Teisėjų atranka
- 3.4 Teisėjų veiklos vertinimas
- 3.5 Teisėjų etikos ir drausmės komisija
- 3.6 Teisėjų garbės teismas

4.

ELEKTRONINĖS TEISMŲ PASLAUGOS

5.

TEISĖJŲ MOKYMŲ PROCESAS

6.

PAGALBA LIUDYTOJAMS IR NUSIKALTIMŲ AUKOMS TEISMO PROCESĖ

7.

KOKYBĖ LIETUVOS TEISMUOSE

8.

TEISMŲ ADMINISTRAVIMAS

PRIEDAI

1.

PRIEDAS

Bylų nagrinėjimo greitis

2.

PRIEDAS

Teisėjų darbo krūvis

3.

PRIEDAS

Civilinių bylų, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau kaip vienerius metus, lyginamieji grafikai

4.

PRIEDAS

Baudžiamųjų bylų, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau kaip vienerius metus, lyginamieji grafikai

5.

PRIEDAS

Administracinių teisės pažeidimų bylų apylinkių teismuose, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau kaip vienerius metus, lyginamasis grafikas

6.

PRIEDAS

Administracinių bylų, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau nei vienerius metus, skaičiaus lyginamasis grafikas

7.

PRIEDAS

Elektroninės bylos

1.

TEISĖJŲ KORPUSAS

2014 m. pabaigoje 62 šalies teismuose dirbo 753 teisėjai (2013 m. – 773, 2012 m. – 776): 468 – apylinkių teismuose, 155 – apygardų teismuose, 32 – Lietuvos apeliaciniam teisme, 34 – Lietuvos Aukščiausiam Teisme, 47 – apygardų administraciniuose teismuose, 17 – Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme.

Metų pabaigoje teisėjų moterų teismuose dirbo 60,42 proc. (2013 m. – 59,53 proc., 2012 m. – 60,11 proc.) ir vyrų – 39,44 proc. (2013 m. – 40,34 proc., 2012 m. – 39,76%).

2014 m. pabaigoje teisėjų amžiaus vidurkis buvo 50,2 metų. Pernai iš pareigų buvo atleista 30 teisėjų (2013 m. – 27 teisėjai, 2012 m. – 25): 24 – pasibaigus įgaliojimų laikui ar sulaukus įstatyme nustatyto pensinio amžiaus, 3 – savo noru, 1 – už teisėjo vardą žeminantį poelgį, 1 – dėl sveikatos būklės, 1 – išrinkus į kitas pareigas.

2014 m. pirmą kartą teisėjais paskirta 12 asmenų (2013 m. – 25, 2012 m. – 28 asmenys).

2014 m. trys teisėjai paskirti teismų pirmininkais: Vytautas Kursevicius – Šiaulių apygardos teismo pirmininku, Jolanta Bagdonienė – Vilniaus rajono apylinkės teismo pirmininke, Rimvydas Norkus – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininku. 2014 m. paskirtų teismų pirmininkų amžiaus vidurkis – 45,7 metų (2013 m. teismų pirmininkais paskirti 8, 2012 m. – 14 teisėjų).

2014 m. keturi teisėjai paskirti teismų skyriaus pirmininkais: Boleslovas Kalainis – Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininku, Jolanta Gailevičienė – Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus

pirmininke, Danutė Burbulienė – Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininke, Egidija Tamošiūnienė – Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininke (2013 m. teismų skyriaus pirmininkais paskirti 5, 2012 m. – 2 teisėjai).

Jolanta Bagdonienė

*Vilniaus rajono apylinkės teismo pirmininkė
(Naujai paskirta teismo pirmininkė – nuo 2014 m. rugsėjo 1 d.)*

Apsispręsti pretenduoti į teismo pirmininko pareigas nebuvo sunku. Nuo darbo pradžios Vilniaus rajono apylinkės teisme norėjosi daug ką jame keisti: tobulinti darbo organizavimą, priartinti teismą prie naujausių teigiamų pokyčių Lietuvos teismų sistemoje. Vis atrodė, kad mūsų teismas visų pamirštas, o jame dirbantys žmonės paniurę ir negatyvūs galbūt dėl prastų darbo sąlygų, milžiniško darbo krūvio, streso, neigiamos darbo aplinkos.

Atsiradus galimybei pretenduoti buvo aišku – tai iššūkis, bet minėtos aplinkybės skatino neabejoti. Pirmas sprendimas klausimas mūsų teismo gyvenime – patalpos. Kitas ypač svarbus mano tikslas – suformuoti ir, svarbiausia, išsaugoti gerą kvalifikuotų darbuotojų kolektyvą, stabdyti jų kaitą, sudaryti galimybes kelti kvalifikaciją ir daryti karjerą mūsų teisme.

Darius Urbonas

*Kauno apylinkės teismo teisėjas
(Naujai paskirtas teisėjas – nuo 2014 m. gruodžio 17 d.)*

Teisėjo profesija yra teisininkų profesijų vainikas. Tai – didelė garbė, iššūkis ir, be abejo, atsakomybė. Svajonė būti teisėju kirbėjo nuo studijų laikų, pasirinkus teisės mokslo sritį. Iki tol teko pereiti tam tikrus etapus – dirbau policijos komisariate, advokatų kontoroje, nuo 2002 m. iki šiandien dėstau Mykolo Romerio universitete.

Daliai tautiečių paliekant šalį ir išvažiuojant kurti laimės svetur, dažnai tenka girdėti nuomonę, esą jie Lietuvoje nemato teisingumo, nesijaučia saugūs savo šalyje, neranda tiesos valdžios institucijose. Mano kaip teisėjo pareiga – tiesiogiai vykdati teisingumą prisidėti prie visuomenės saugumo jausmo stiprinimo ir skatinimo pasitikėti šalies teismais bei valstybe. Lietuvoje galima gyventi, teisingumas čia yra užtikrinamas. Mano pareiga – tai puoselėti ir stengtis įtikinti tuos, kurie abejoja, kad Lietuvoje teisingumo yra mažiau negu kitur.

Manau, kad šiandien labai svarbu garsiai kalbėti apie visų atsakomybę vienas kitam ir protingą bei sąžiningą naudojimąsi tais įrankiais, kuriuos teikia valstybė, teisė, demokratija. Dažnai yra piktnaudžiaujama šiais įrankiais, siekiant susidoroti su kitu, pakenkti. Reikia paneigti supratimą, kad teismai ir kitos teisėsaugos institucijos yra privačių interesų tenkinimo nesąžiningu būdu įrankiai. Tapęs teismų sistemos nariu sieksiu apginti pažeistą teisę, apginti silpnesnį ir užtikrinti darną visuomenėje. Tokius iššūkius iškėliau sau, pretenduodamas į teisėjo pareigas.

Julita Dabulskytė-Raizgienė

*Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėja
(Naujai paskirta teisėja – nuo 2014 m. balandžio 3 d.)*

Teisėjo darbas yra be galo atsakingas ir sunkus. Kiekviena byla yra gyva, joje sprendžiamos pačios įvairiausios ir neretai išties sudėtingos problemos, kurios bylos dalyviams turi milžinišką reikšmę. Būtent teisėjui tenka pareiga priimti sprendimą, kuris būtų ir teisėtas, ir pagrįstas. Toks, kuris nekeltų jokių abejonių dėl savo teisingumo.

Teisėjo profesinis statusas neabejotinai apeliuoja į kur kas didesnius reikalavimus nei daugelio kitų profesijų atstovams. Vis dėlto esu tos nuomonės, kad teisėjas, kaip ir bet kurios kitos profesijos atstovas, turi būti kvalifikuotas, atsakingas, sąžiningas, bet kokioje situacijoje išlikti racionalus, gerbti kitus ir tinkamai vykdyti jam pavestas pareigas.

Teisėjo padėjėjų pareigybių finansavimas teismuose 2012–2014 m. beveik nesikeitė. Iki 2015 m. dėl nepakankamo teisėjų padėjėjų pareigybių finansavimo apylinkių, apygardų ir apygardų administraciniuose teismuose buvo finansuojama 517 teisėjų padėjėjų iš 703. 2014 m., sprendžiant Joniškio ir Vilniaus rajonų apylinkių teismų problemas, nutarta laikinai finansuoti 2 papildomas teisėjų padėjėjų pareigybes.

Siekiant spręsti dėl didelio teisėjų darbo krūvio apylinkių, apygardų ir apygardų administraciniuose teismuose kylančias problemas, spartinti bylų nagrinėjimą šiuose teismuose, užtikrinti tinkamą jų darbo organizavimą, teismams atsižvelgiant į krūvį 2015 m. papildomai skirtas finansavimas 107 teisėjo padėjėjo pareigybėms, iš jų 90 – apylinkių teismams.

2.

BYLŲ NAGRINĖJIMO TEISMUOSE TENDENCIJOS

2.1 GAUTOS IR IŠNAGRINĖTOS BYLOS

Per visus 2014 metus Lietuvos apylinkių, apygardų ir administraciniai teismai iš viso gavo daugiau kaip 300 tūkst. naujų bylų (313 197), išnagrinėjo – 309 996, vidutiniškai po 1400 bylų per dieną. Lyginant su 2012 m., gautų bylų skaičius išaugo 10 proc., išnagrinėtų – 8 proc.

CIVILINĖS BYLOS

Pirmosios instancijos apylinkių ir apygardų teismuose 2014 m. gauta 198 639 bylos (2013 m. – 185 150, 2012 m. – 180 921), išnagrinėtos 196 723 civilinės bylos (2013 m. – 183 062, 2012 m. – 181 877). Apylinkių teismuose išnagrinėtos 189 846 (2013 m. – 175 998, 2012 m. – 174 252), apygardų teismuose – 6877 (2013 m. – 7 064, 2012 m. – 7 625) civilinės bylos.

Palyginti su 2013 m., pernai išnagrinėtų civilinių bylų skaičius 7,46 proc. padidėjo, palyginti su 2012 m., – padidėjo 8,16 proc. Civilinių bylų, kurių nagrinėjimas truko ilgiau nei 6 mėnesius, 2014 m. buvo 14 229 (2013 m. – 13 553, 2012 m. – 13 998).

DAŽNIAUSIAI ŽMONĖS BYLINĖJOSI:

- dėl prievolių (84 818 bylos), 2013 m. – 84 987, 2012 m. – 91 359 bylos;
- dėl šeimos teisinių santykių (21 034 bylos), 2013 m. – 22 010 bylos, 2012 m. – 22 865 bylos;
- dėl darbo santykių (1 180 bylos), 2013 m. – 1 541, 2012 m. – 2 462 bylos.

2014 m. Lietuvos teismuose 5001 civilinė byla nutraukta pirmosios instancijos teismams patvirtinus taikos sutartis.

2014 m. pabaigoje pirmosios instancijos apylinkių ir apygardų teismuose neišnagrinėtų civilinių bylų likutį sudarė 31 470 bylų (2013 m. – 21 554, 2012 m. – 27 466).

Loreta Braždienė
Vilniaus miesto apylinkės teismo pirmininkė

Tiek civilinių bylų, tiek baudžiamųjų bylų skaičiaus augimo tendencija pastebima ir Vilniaus miesto apylinkės teisme. 2012 m. visuose keturiuose Vilniaus miesto apylinkių teismuose buvo gauta 41 887 civilinės bylos, 2013 m. sujungtame teisme gavome 44 568, o 2014 m. – net 46 762 civilines bylas. Pažymėtina, kad gaunamos vis sudėtingesnės civilinės bylos teisės taikymo, faktų nustatymo bei vertinimo prasme. Pirmosios instancijos teismo teisėjams vis dažniau tenka spręsti teisineis problemas, dėl kurių aukštesnių instancijų teismai dar nėra pasisakę. Auga byloje reiškiama reikalavimų skaičius, daugėja proceso dalyvių, didėja tiek šalių teikiamų, tiek teismo priimamų procesinių dokumentų apimtis. Vis sudėtingėjančių

bylų nagrinėjimas reikalauja ne tik aukštesnės teisėjų kvalifikacijos, bet ir didesnių tiek teisėjų, tiek teisėjų padėjėjų ir teismo posėdžių sekretorių laiko sąnaudų.

Beveik nekinta teisme gaunamų bylų, kylančių dėl šeimos teisinių santykių, skaičius (2012 m. – 3811, 2013 m. – 3844, 2014 m. – 3810 bylų). Bylų, kylančių dėl darbo teisinių santykių, skaičius sumažėjo įstatymų leidėjui pakeitus darbo ginčų nagrinėjimo tvarką (2012 m. gauta 796 tokios bylos, 2013 m. – 484, 2014 – 438).

Teisme tebejauciame ir praūžusios ekonominės krizės padarinius – kasmet daugiau kaip trečdaliu didėja gaunamų pareiškimų vykdymo procese skaičius (2012 m. – 1335, 2013 m. – 2068, 2014 m. – 2965). Vis daugiau gauname ir skundų dėl antstolių veiksmų (2012 m. – 695, 2013 m. – 876, 2014 m. – 1085). Auga ir pareiškimų dėl fizinio asmens bankroto skaičius. Per 2013 m. antrąjį pusmetį, įsigaliojus Fizinių asmenų bankroto įstatymui, tokių pareiškimų teisme gavome 65, per 2014 m. jų gauta jau 197.

BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

Pirmosios instancijos apylinkių ir apygardų teismuose pernai gautos 21 146 (2013 m. – 20 698, 2012 m. – 20 273), išnagrinėtos 21 674 bylos (2013 m. – 20 737, 2012 m. – 20 665). Apylinkių teismuose išnagrinėtos 20 377 baudžiamosios bylos (2013 m. – 19 772, 2012 m. – 19 702), apygardų teismuose – 1 297 bylos (2013 m. – 965, 2012 m. – 963). Palyginti su 2013 m., pernai išnagrinėtų baudžiamųjų bylų skaičius 4,52 proc. padidėjo, palyginti su 2012 m., – padidėjo 4,88 proc. Baudžiamųjų bylų, kurių nagrinėjimas truko ilgiau nei 6 mėnesius, 2014 m. buvo 2 831 (2013 m. – 2 881, 2012 m. – 3 044).

2014 m. pirmosios instancijos teismai išnagrinėjo daugiausiai baudžiamųjų bylų (21,52 proc.) dėl fizinio skausmo sukėlimo ar nežymaus sveikatos sutrikdymo. 2013 m. tokios bylos sudarė 21,31 proc. visų išnagrinėtų bylų, o 2012 m. – 18,29 proc. Dauguma šių bylų yra susijusios

2. BYLŲ NAGRINĖJIMO TEISMUOSE TENDENCIJOS

su smurtu artimoje aplinkoje. Apytikriais duomenimis, apylinkių teismai 2014 m. išnagrinėjo 2 504 baudžiamųjų bylų, susijusių su smurtu artimoje aplinkoje. 2013 m. tokių bylų apylinkių teismuose buvo apie 2169, o 2012 m. – apie 1070, taigi pastebima ryški smurto artimoje aplinkoje bylų kiekio augimo tendencija.

2014 m. nuteista 21 240 asmenų, iš jų – 1202 nepilnamečiai (2013 m. – 1 170, 2012 m. – 1 115), išteisinti 777 asmenys. Nepilnamečiai dažniausiai (55,16 proc.) buvo nuteisti už vagystes. Taip pat kasmet didėja skaičius nepilnamečių, nuteistų už neteisėtą disponavimą narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti arba neteisėtą disponavimą labai dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu – 2014 m. nuteista 19 nepilnamečių (1,58 proc.), 2013 m. – 18 (1,54 proc.) ir 2012 m. – 13 (1,17 proc.).

2014 m. pabaigoje pirmosios instancijos apylinkių ir apygardų teismuose neišnagrinėtų baudžiamųjų bylų likutį sudarė 4008 bylos (2013 m. – 4536, 2012 m. – 4575).

DIDŽIOJOJE DALYJE BYLŲ KALTINAMIESIEMS BUVO PAREIKŠTI KALTINIMAI DĖL:

- fizinio skausmo sukėlimo ar nežymaus sveikatos sutrikdymo (2161 bylos);
- smurto artimoje aplinkoje (2504 bylos);
- kvalifikuotos vagystės (2 570 bylų);
- viešosios tvarkos pažeidimo (1 844 bylos);
- sukčiavimo (1 457 bylos).

DAŽNIAUSIAI TEISMŲ SKIRTOS BAUSMĖS:

- terminuotas laisvės atėmimas – 6209 asmenims;
- bauda – 5926 asmenims;
- laisvės apribojimas – 5167 asmenims;
- areštas – 2484 asmenims;
- viešieji darbai – 1595 asmenims;
- laisvės atėmimas iki gyvos galvos – 7 asmenims.

ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS

Apylinkių teismuose ir apygardų administraciniuose teismuose 2014 m. gauta 79 139 (2013 m. – 76 318, 2012 m. – 74 886), išnagrinėta 78 836 (2013 m. – 76 383, 2012 m. – 75 470) administracinių teisės pažeidimų bylos. Apylinkių teismuose išnagrinėta 78 828 (2013 m. – 76 340, 2012 m. – 75 299), apygardų administraciniuose teismuose – 8 (2013 m. – 43, 2012 m. – 171) administracinių teisės pažeidimų bylos. Palyginti su 2013 m., pernai išnagrinėtų administracinių teisės pažeidimų bylų skaičius 3,21 proc. padidėjo, palyginti su 2012 m., – padidėjo 4,46 proc.

DAŽNIAUSI ADMINISTRACINIAI PAŽEIDIMAI
2014 m. BUVO:

- kėsinimasis į viešąją tvarką (apylinkių teismuose 25138 bylos);
- administraciniai teisės pažeidimai transporte, kelių ūkio ir ryšių srityje (23634 bylos);
- administraciniai teisės pažeidimai, kuriais kėsinamasi į nuosavybę (14686 bylos);
- administraciniai teisės pažeidimai, kuriais kėsinamasi į nustatytą valdymo tvarką (6609 bylos);
- administraciniai teisės pažeidimai prekyboje, finansų, apskaitos ir statistikos srityje (4442 bylos).

Pastaba. Nuo 2011 m. sausio 1 d. pasikeitus teisingumo taisyklėms apygardų administraciniai teismai nebenagrinėja naujų administracinių teisės pažeidimų bylų.

ADMINISTRACINĖS BYLOS

Apygardų administraciniuose teismuose pernai gautos 14 276 (2013 m. – 17 932, 2012 m. – 8 068), išnagrinėtos 12 763 (2013 m. – 11 728, 2012 m. – 7 914) administracinės bylos. Palyginti su 2013 m., pernai išnagrinėtų administracinių bylų skaičius 8,83 proc. padidėjo, palyginti su 2012 m., – 61,27 proc. padidėjo.

DAŽNIAUSIAI NAGRINĖTOS BYLOS DĖL:

- mokesčių (4 077);
- valdžios institucijų neteisėtų veiksmų (2 001);
- valstybės tarnybos teisinių santykių (1 846);
- sveikatos ir socialinės apsaugos (1 623 bylos).

2.2 BYLŲ NAGRINĖJIMO GREITIS

Bylų nagrinėjimo teismuose trukmė yra laikotarpis nuo inicijuojančio bylų procesinio šalies dokumento pateikimo teismui iki baigiamojo teismo procesinio sprendimo priėmimo, per kurį teisme yra išnagrinėjama konkreti byla.

Pagrindinių tipų bylų nagrinėjimo apylinkių teismuose greitis 2012–2014 m. yra maždaug tolygus, tuo tarpu apygardų teismuose matyti greitesnio civilinių bylų nagrinėjimo ir lėtesnio baudžiamųjų bylų nagrinėjimo tendencijų, ypač nagrinėjant pirmąją instanciją baudžiamąsias bylas pagal bendrąsias proceso taisykles.

Bylų nagrinėjimo teismuose trukmei arba greičiui įtakos turi teisme gaunamų naujų bylų ir dirbančių teisėjų, kurie tas bylas nagrinėja, skaičius (teisėjo darbo krūvis), bylų rūšis ar jos tipas bei sudėtingumas, įstatymuose nurodyti atvejai, kai bylų nagrinėjimas turi būti atidedamas (pvz., proceso šalies liga) arba stabdomas (pvz., juridiniam asmeniui iškelta bankroto byla). Lietuvos apeliaciniame teisme paskutiniu metu itin pagreitinę civilinių bylų nagrinėjimas, ypač civilinių bylų pagal apeliacinius skundus (dėl sprendimų), tuo tarpu baudžiamųjų bylų nagrinėjimas lėtėja.

CIVILINĖS BYLOS (Nagrinėtos pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles)	BAUDŽIAMOSIOS BYLOS (Nagrinėtos pagal bendrąsias proceso taisykles)	ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS	ADMINISTRACINĖS BYLOS
Apylinkių teismuose vidutiniškai buvo išnagrinėjamos per 100 dienų (2013 m. – 105, 2012 m. – 103);	Apylinkių teismuose vidutiniškai buvo išnagrinėjamos per 149 dienas (2013 m. – 145, 2012 m. – 143).	Apylinkių teismuose išnagrinėtos per 18 dienų (2013 m. – 18, 2012 m. – 19), o kaip apeliacinėse instancijose apygardų teismuose per 33 dienas (2013 m. – 34, 2012 m. – 32).	Apygardų administraciniuose teismuose išnagrinėtos per 123 dienas (2013 m. – 156, 2012 m. – 131), o kaip apeliacinėje instancijoje Lietuvos vyriausiajame administraciniam teisme – per 245 dienas (2013 m. – 191, 2012 m. – 298).
Apygardų teismuose pirmąją instanciją per 253 dienas (2013 m. – 254, 2012 m. – 271).	Apygardų teismuose pirmąją instanciją per 312 dienų (2013 m. – 298, 2012 m. – 271).		

Lietuvos Aukščiausiajame Teisme paskutiniu metu ilgėja visų rūšių bylų nagrinėjimas. Apygardų administraciniuose teismuose matyti administracinių bylų nagrinėjimo greitinimo tendencijų, tuo tarpu Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme administracinių bylų nagrinėjimas lėtėja.

Visiems teisėjams per metus skiriama nagrinėti įvairių skirtingo sudėtingumo bylų, iš kurių vienos yra išnagrinėjamos per trumpesnius, o kitos per ilgesnius laikotarpius. Tačiau kad ir kokios būtų aplinkybės, visos teismuose pradėtos nagrinėti bylos yra baigiamos nagrinėti. **Daugiau informacijos – 1 PRIEDE**

2.3 TEISĖJŲ DARBO KRŪVIS

2014 m. **apylinkių teismų teisėjai** vidutiniškai per mėnesį išnagrinėjo 75,74 etaloninių bylų ir kitų supaprastintų procesinių dokumentų (2013 m. – 71,58, 2012 m. – 71,79).

Apygardų teismų teisėjai pirmąją ir apeliacine instancija vidutiniškai per mėnesį išnagrinėjo 27,73 etaloninių bylų (2013 m. – 27,95, 2012 m. – 27,38).

Apygardų administracinių teismų teisėjai vidutiniškai per mėnesį išnagrinėjo 44,76 etaloninių bylų (2013 m. – 49,47, 2012 m. – 33,97). Darbo krūviai apygardų administraciniuose teismuose sumažėjo 9,52 proc.; šią bendrą apygardų administracinių teismų statistiką daugiausia lėmė Šiaulių apygardos administracinio teismo krūvio sumažėjimas – nuo 93,02 etaloninių bylų per mėnesį 2013 m. iki 72,12 etaloninių bylų per mėnesį 2014 m. **Daugiau informacijos – 2 PRIEDE**

Rimvydas Norkus

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas
(Paskirtas nuo 2014-12-22)

Proceso trukmės mažinimo siekis neturi tapti savitiksliu, lemiančiu skubotumą, paviršutiniškumą, neįsigilinimą. Todėl visada privalu rasti abiejų tikslų – teisingumo (sprendimų) kokybės ir kuo mažesnės proceso trukmės – protinę dermę.

Bendrosios bylų nagrinėjimo tendencijos Lietuvos teismuose, palyginus su Europos Sąjungos valstybių teismais, nuteiktų optimistiškai. Esame vieni iš tų, kurių rodikliai šiuo atžvilgiu patraukliausi. Tačiau bendroji tendencija ne visada atspindi vidines problemas. Neišvengiamai turi būti ieškoma būdų, užkardančių ilgus ir užsitęsčius procesus, turime atsakyti teismui nebūdingų funkcijų, nereikalingo procesinio biurokratizmo, bereikalingo bylos dalyvių vaikymo iš teismo į teismą, turim skatinti drąsų, perdėm neformalizuotą požiūrį į procesą. Reikia pripažinti, kad įstatymai proceso spartinimo atžvilgiu jau ženkliai patobulinti: pvz., orientuojama į minimalią pasirengimo bylos nagrinėjimui trukmę, į siekį civilinę bylą išnagrinėti viename posėdyje; veikia e-byla, nuotolinės apklausos, vis plačiau taikomi rašytiniai procesai.

2.4 BYLOS, KURIŲ NAGRINĖJIMAS UŽSITĖSĖ

2014 m. gruodžio 31 d. apylinkių ir apygardų teismuose buvo nebaigtos nagrinėti 2 023 (2013 m. – 1 814, 2012 m. – 1 842) civilinės bylos, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau nei vienus metus ir 742 (2013 m. – 802, 2012 m. – 832) baudžiamosios bylos. Apylinkių teismuose buvo 5 (2013 m. – 22, 2012 m. – 30) administracinių teisės pažeidimų bylos, kurių nagrinėjimas užtruko ilgiau nei vienus metus, o apygardų administraciniuose teismuose – 5 365 administracinės bylos (2013 m. – 174, 2012 m. – 803). Absoliuti dauguma užsitęsusių administracinių bylų (90,05 proc.) buvo dėl valstybės tarnybos teisinių santykių. Pati dažniausia priežastis, turėjusi įtakos administracinių bylų nagrinėjimo trukmei, – bylos sustabdymas, kol įsiteisės teismo nutarimas ar nutartis kitoje byloje, nagrinėjamoje administracine tvarka (87,51 proc.); taip pat bylos sustabdymas, kol bus išnagrinėta susijusi byla Lietuvos Respublikos Konstituciniame Teisme (33,94 proc.).

Apylinkių ir apygardų teismuose 2014 m. gruodžio 31 d. buvo 96 baudžiamosios bylos, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau nei 5 metus (2013 m. – 114, 2012 m. – 108). Lyginant su 2013 m., tokių bylų skaičius sumažėjo 15,8 proc.

[Daugiau informacijos – 3–6 PRIEDE](#)

DAŽNIAUSIOS PRIEŽASTYS, TURĖJUSIOS ĮTAKOS BYLOS NAGRINĖJIMO TRUKMEI:

- bylos sustabdymas, kol įsiteisės teismo sprendimas ar nutartis kitoje civilinėje ar administracinėje byloje;
- papildomų įrodymų rinkimas;
- proceso šalies prašymas atidėti bylos nagrinėjimą;
- kaltinamųjų vengimas atvykti į teismą (be jų bylų nagrinėjimas yra galimas tik išimtiniais įstatymo numatytais atvejais).

2.5 BAUDŽIAMOSIOS BYLOS, NUTRAUKTOS SUĖJUS SENATIES TERMINUI

2014 m. apylinkių teismuose suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminui buvo nutrauktos 35 baudžiamosios bylos (2013 m. – 41, 2012 m. – 31, 2011 m. – 18, 2010 m. – 19, 2009 m. – 13, 2008 m. – 15, 2007 m. – 10). Daugiausia bylų (6 bylos) buvo nutraukta Vilniaus miesto apylinkės teisme, Kauno apylinkės teisme bei Šiaulių apylinkės teisme – po 5 bylas, Klaipėdos miesto apylinkės teisme bei Visagino miesto apylinkės teisme – po 3 bylas, Kretingos rajono apylinkės teisme, Šalčininkų rajono apylinkės teisme bei Vilniaus rajono apylinkės teisme – po 2 bylas suėjus senaties terminui. Didžiausia apylinkės teismuose nutrauktų bylų dalis buvo dėl sukčiavimo (10 bylų) ir dokumento suklastojimo ar disponavimo suklastotu dokumentu (9 bylos).

Apygardų teismuose suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminui 2014 m. buvo nutrauktos 27 baudžiamosios bylos, iš jų – 15 nagrinėjant bylą pirmąja instancija ir 12 nagrinėjant bylą apeliacine instancija. Daugiausia (6 bylos) Kauno apygardos teisme, 3 bylos – Vilniaus apygardos teisme, 2 bylos – Klaipėdos apygardos teisme, 1 byla suėjus senaties terminui nutraukta Šiaulių apygardos teisme. 2013 m. apygardų teismuose suėjus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminui nagrinėjant bylą pirmąja instancija buvo nutraukta 12 baudžiamųjų bylų. Didžiausia apygardos teismuose nutrauktų bylų dalis buvo dėl sukčiavimo (9 bylos) ir dokumento suklastojimo ar disponavimo suklastotu dokumentu (8 bylos).

Lyginant su ankstesnių metų duomenimis, 2014 m. nutrauktų bylų skaičius suėjus senaties terminui apylinkių teismuose sumažėjo (nuo 41 iki 35 bylų), o apygardų teismuose nagrinėjant bylas pirmąja instancija truputį padidėjo (nuo 12 iki 15 bylų).

2.6 LIETUVOS TEISMAI EUROPOS SĄJUNGOS KONTEKSTE

Europos Komisijos paskelbtoje Europos teisingumo sistemų suvestinėje (angl. EU 2015 Justice Scoreboard), kuriai duomenys buvo rinkti 2014 m., nurodoma, kad nuo 2010 m. gaunamų bylų skaičius Lietuvos teismuose nuolat augo ir 2013 m. 100 gyventojų teko 10 bylų – Lietuva patenka į ES valstybių, kurių teismuose gauta daugiausia bylų, dešimtuką.

Palyginus visas ES valstybes, nustatyta, kad civilines ginčo bylas Lietuvos teismai nagrinėjo itin sparčiai – Lietuva patenka į valstybių, kuriose civilinės bylos nagrinėjamos sparčiausiai, penketuką. Europos Komisijos ataskaitos duomenimis, vidutinė civilinių bylų nagrinėjimo trukmė nesiekė 100 dienų. Greičiau tokios bylos buvo nagrinėjamos tik Liuksemburge.

Ataskaitos duomenimis, kaip ir ankstesniais metais, Lietuva išlieka tarp valstybių, kuriose teismų sistemai skiriama mažiausiai lėšų (skaičiuojant eurais vienam gyventojui) – mažiau lėšų teismų sistemai skiriama tik Bulgarijoje.

Ataskaitoje taip pat vertinamas informacijos apie teismų veiklą ir nagrinėjamas bylas pateikimas visuomenei. Lietuvoje šis procesas užtikrinamas bene geriausiai tarp ES valstybių – teismų sistema įdiegusi visas, Europos Komisijos nuomone būtinas, informavimo ir elektronines priemones (teismuose dirba atstovai bendravimui su žiniasklaida, viešai prieinami teismų posėdžių tvarkaraščiai ir įsiteisėję teismo sprendimai, kt.).

2.7 TEISMINĖS MEDIACIJOS NAUJOVĖS

2014 m. teisminei mediacijai buvo perduotos 53 civilinės bylos (2013 m. – 37, 2012 m. – 17), iš kurių: 12 pasiekti taikūs susitarimai ir sudarytos taikos sutartys (2013 m. – 2 byloje, 2012 m. – 4 byloje); 40 mediacijos procedūrų nutraukta, nesudarius taikos sutarties (2013 m. – 30 bylų, 2012 m. – 13 bylų); viena mediacijos procedūra iki metų pabaigos dar nebuvo baigta (2012–2013 m. – 5 bylos).

2014 m. teisminės mediacijos srityje įvyko svarių pasikeitimų. Metai pasižymėjo ne tik aktyvia Teisėjų tarybos Darbo grupės bandomojo teisminės mediacijos projekto įgyvendinimo koordinavimui ir jo rezultatų vertinimui veikla, tačiau pastebėtina, kad teisminės mediacijos procesas populiarėjo ne tik tarp teisėjų teismo mediatorių, bet ir tarp advokatų.

Teismo mediatoriaus statusas praėjusiais metais buvo suteiktas 66 asmenims (teisėjams, teisėjų padėjėjams, advokatams ir pan.), o keturiems – jų prašymu teismo mediatoriaus statusas buvo panaikintas, todėl 2014 m. pabaigoje Teismo mediatorių sąrašė buvo 109 teismo mediatoriai.

Pernai Teisėjų taryba, siekdama skatinti teisminius ginčus spręsti taikiai – mediacijos būdu, priėmė sprendimą teisminę mediaciją taikyti visuose šalies teismuose. Taip pat buvo patvirtintos naujos Teisminės mediacijos taisyklės, kuriose numatyta, kad teismo mediatorių skiria civilinę bylą nagrinėjantis teisėjas, o ne teismo pirmininkas; teismo mediatoriumi šalių sutikimu gali būti skiriamas ir teisėjas, nagrinėjantis civilinę bylą, perduodamą teisminei mediacijai; teisminės mediacijos metu privalo dalyvauti pačios šalys asmeniškai, taip pat gali dalyvauti ir jų atstovai; teisminė mediacija gali vykti ne tik teismo patalpose, bet ir kitoje su šalimis suderintoje vietoje. Taisyklėse atsakyta reglamentuoti teisminės mediacijos sesijų trukmę.

Taip pat 2014 m. Teisėjų taryba patvirtino Teismo mediatoriaus statuso suteikimo ir jo panaikinimo asmenims tvarkos aprašą, kuriuo įtvirtinti kvalifikaciniai reikalavimai teismo mediatoriams, nustatyta teismo mediatoriaus statuso suteikimo asmenims, pageidaujantiems vykdyti teisminę mediaciją bendrosios kompetencijos teismuose civilinėse bylose, jų įrašymo į Teismo mediatorių sąrašą tvarka bei teismo mediatoriaus statuso panaikinimo pagrindai. Šie pakeitimai įsigaliojo nuo 2015 m. sausio 1 d.

Taip pat 2014 m. pabaigoje Teisėjų tarybos sudaryta nuolatinė Teisminės mediacijos komisija, ji savo veiklą pradėjo nuo 2015 m. sausio 1 d.

3.

TEISMŲ SAVIVALDA IR KOMISIJOS

3.1 TEISĖJŲ TARYBA

Gintaras Kryževičius

*Teisėjų tarybos pirmininkas
(Vadovavo Teisėjų tarybai
nuo 2010-11-29 iki 2014-11-05),
Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas*

Egidijus Laužikas

*Teisėjų tarybos pirmininkas
(Paskirtas nuo 2014-12-05),
Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas*

2014 m. prioritetiniai Teisėjų tarybos veiklos principai buvo viešumas, atvirumas, skaidrumas ir bendradarbiavimas su teismais.

Siekiant aktyviau įtraukti teismus į visai teismų sistemai aktualių klausimų sprendimą, 2014 m. didelis dėmesys skirtas Teisėjų tarybos nutarimų (teisės norminių aktų) projektų derinimui su teismais. Dėl teismų pastabų ir pasiūlymų Teisėjų tarybos nutarimų projektai aktyviai pradėti teikti ne tik įprastiniu būdu – siunčiant dokumentus paštu, elektroniniu paštu, bet ir per Teisės aktų informacinę sistemą, taip teismai skatinti aktyviai naudotis šia sistema.

Taip pat pernai Teisėjų taryba pabrėžė siekį aktyviau į teismams aktualių klausimų sprendimą įtraukti išorinį apylinčių teismų administravimą atliekančius apygardos teismų pirmininkus. Teisėjų tarybos nariai atkreipė teismų vadovų dėmesį į jų atsakomybę organizuojant teismo darbą.

2014 m. surengti 26 Teisėjų tarybos posėdžiai, iš jų – 12 eilinių, 14 neeilinių (2013 m. – 24; 2012 m. – 22). 2014 m.

priimti 168 nutarimai (2013 m. – 188, 2012 m. – 220), iš jų 75 nutarimai dėl patarimo Lietuvos Respublikos Prezidentei dėl teisėjų skyrimo, paaukštinimo, perkėlimo ar atleidimo iš pareigų (2013 m. – 123, 2012 m. – 149). 2014 m. Teisėjų taryboje, lyginant su 2012 m., buvo aktyviau sprendžiami teisėkūros klausimai.

Teisėjų tarybos nutarimais patvirtintas atnaujintas **Informacijos teikimo Nacionalinei teismų administracijai tvarkos aprašas**, kuriuo patikslintas teismų teikiamos informacijos Nacionalinei teismų administracijai sąrašas, nustatyti konkretūs tokios informacijos teikimo terminai.

Siekdama nustatyti aiškias teismų sprendimų komentavimo taisykles ir kriterijus tiek bylos nagrinėjimo, tiek ikiteisminio tyrimo stadijoje, 2014 m. Teisėjų taryba patvirtino **Informacijos apie teismų veiklą ir bylas teikimo viešosios informacijos rengėjams taisykles**. Naujose taisyklėse Teisėjų taryba nustatė, kad teismai gali teikti žiniasklaidai ir visuomenei informaciją ne tik apie nagrinėjamas bylas, bet ir apie priimtus teismo sprendimus ikiteisminio tyrimo metu.

Siekiant palapnsniui didinti vien elektronine forma teismuose tvarkomų bylų skaičių patvirtinta **Su teismo proceso bylo mis susijusių elektroninių duomenų teismuose tvarkymo, įtraukimo į apskaitą ir saugojimo naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas tvarkos aprašo** nauja redakcija. Atsižvelgus į pirmųjų teismų elektroninių paslaugų iššūkius ir įvertinus teismų veiklos pokyčius, susijusius su elektroninių duomenų tvarkymu, šiuo aprašu patikslintos taisyklės, kurios numato elektroninių dokumentų ir skaitmenizuotų dokumentų rengimą, registravimą, jų tvarkymą.

2014 m. Teisėjų taryba nustatė iki tol nereglementuotą siuntimų tikrintis sveikatą pretendentams į teisėjus ir teisėjams išdavimo tvarką, taip pat, kad būtų efektyviai ir racionaliai naudojamos valstybės biudžeto lėšos, nustatė aiškią teisėjų aprūpinimo teisėjų mantijomis ir ženklais tvarką: Teisėjų tarybos nutarimais patvirtinti **Siuntimų tikrintis sveikatą išdavimo tvarkos aprašas ir Teisėjų aprūpinimo mantijomis ir ženklais tvarkos aprašas**.

Teisėjų taryba 2014 m. taip pat patvirtino **Lietuvos Respublikos teismuose nagrinėjamų bylų numeravimo taisykles**. Jomis nustatyta aiški ir bendra Lietuvos Respublikos teismuose nagrinėjamų bylų numeravimo tvarka.

Atsižvelgiant į teismams kylančius klausimus, įvertinus Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką, priimtas naujas **Pavyzdinis kompensavimo teisėjams už viršvalandinį darbą, darbą poilsio ir švenčių dienomis bei budėjimą tvarkos aprašas**. Šio teismams skirto rekomendacinio teisės akto nuostatos derintos su Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatomis, jame numatyta nauja nuostata, kad teisėjams už viršvalandinį darbą, darbą poilsio ir švenčių dienomis bei budėjimą jų pasirinkimu kompensuojama šio aprašo nustatyta tvarka apmokant už šį darbą arba suteikiant poilsio dieną. Atkreipdama dėmesį į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktiką, nepakeistą prieštaraujančiu Konstitucijai pripažintą teisinį reglamentavimą ir į būtinybę kuo skubiau įstatymų lygmeniu sureguliuoti apmokėjimo teisėjams už viršvalandžius, darbą poilsio ir švenčių dienomis bei budėjimus klausimus, Teisėjų taryba 2014 m. 2 kartus

kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybę.

Teisėjų taryba taip pat svarstė aktualius klausimus ir priėmė nutarimus, susijusius su teisėjų veiklos vertinimu, teisėjų mokymų organizavimu, teisėjų atrankomis ir kitomis teismų veiklos aktualijomis.

Siekdama užtikrinti racionalią, efektyvią teismų veiklą ir aiškų teisinį reglamentavimą, 2014 m. Teisėjų taryba kompetentingoms institucijoms teikė pastabas dėl teisės aktų projektų, susijusių su teismų pareiga teikti informaciją apie notarine tvarka patvirtintus įgaliojimus, antstolių veiksmų apskundimu, asmenų pripažinimu neveiksniais ar ribotai veiksniais, numatomu euro įvedimu, jurisdikcijos perėmimo ar perdavimo klausimų sprendimu siekiant įgyvendinti Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktus, teismų sprendimų nuasmeninimu asmens duomenų teisinės apsaugos kontekste, siekiu panaudojant informacines technologijas siekti spartesnio baudžiamojo proceso ir kitais atvejais. Taip pat teiktos Teisėjų tarybos pastabos dėl įstatymo projekto dėl bendrojo teisės kvalifikacinio egzamino, kuriuo siekiama reglamentuoti ir nustatyti bendrą asmenų, siekiančių tapti teisėjais, advokatais ir prokurorais, egzaminavimą. Teikdama pastabas, Teisėjų taryba atkreipė dėmesį į poreikį nauja egzaminavimo tvarka užtikrinti asmenų, siekiančių tapti teisėjais, aukščiausių teisinę profesinę kvalifikaciją.

Teisėjų taryba 2014 m. atkreipė Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kitų suinteresuotų institucijų dėmesį į poreikį spręsti su teismo ekspertizų veikla susijusias problemas, kad būtų užtikrintas ne tik Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo nuostatų operatyvus įgyvendinimas, bet ir kitų baudžiamojo proceso tvarka nagrinėjamų bylų protinga, teisės aktų reikalavimus atitinkanti trukmė. Teisingumo ministerijai Teisėjų taryba teikė ministerijos pastabų bei siūlymų dėl teismų reformos koncepciją įgyvendinančių teisės aktų projektų vertinimą, kuriame aptarė geresnio teisėjų specializacijų panaudojimo, teisingumo vykdymo kokybės užtikrinimo organizacines prielaidas.

3.2 PRETENDENTŲ Į TEISĖJUS EGZAMINAS

2014 m. suorganizuoti 4 pretendentų į teisėjus egzaminai, kuriuose dalyvavo 61 asmuo (2013 m. – 69, 2012 m. – 78), egzaminą išlaikė 19, t. y. 31 proc., laikusių egzaminą asmenų (2013 m. – 42 proc., 2012 m. – 32 proc.).

Daugiausia 2014 m. pretendentų į teisėjus egzaminą išlaikiusių asmenų dirba teisėjų padėjėjais (17 asmenų iš 19 išlaikiusiųjų). Iš 2014 metais pretendentų į teisėjus egzaminą išlaikiusių asmenų viena pretendentė – Viktorija Čiapaitė – paskirta Klaipėdos miesto apylinkės teismo teisėja.

Per ataskaitinį laikotarpį surašyti 4 Pretendentų į teisėjus egzamino komisijos posėdžių protokolai ir 61 nutarimas (2013 m. 4 protokolai ir 58 nutarimai, 2012 m. – 4 protokolai ir 32 nutarimai).

2014 m. komisijos veikloje dalyvavo šeši visuomenės atstovai: Vilniaus universiteto Teisės fakulteto dekanas profesorius dr. Tomas Davulis, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedros profesorius dr. Armanas Abramavičius, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėja, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės ir proceso instituto profesorė dr. Rima Ažubalytė (iki paskyrimo teisėja 2014 m. spalio 21 d. dirbo Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto dekanė), Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinės justicijos instituto profesorė dr. Egidija Tamošiūnienė, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros docentė dr. Vida Petrylaitė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinės justicijos instituto profesorė dr. Jūratė Usonienė.

Egidija Tamošiūnienė

*Pretendentų į teisėjus egzamino komisijos pirmininkė
(Paskirta nuo 2014-12-06),
Lietuvos apeliacinio teismo teisėja*

Komisijos tikslas – siekti, kad patekti į teisėjų korpusą galėtų pretenduoti tik geriausi teisininkai, turintys ir galintys argumentuotai išdėstyti savo nuomonę įvairiais teisės klausimais, įsisauganinę, jog teisėjo profesinė ir moralinė pareiga yra žmogaus teisių ir laisvių gynimas, teisės pažeidimų šalinimas. Taip pat svarbu užtikrinti skaidrų egzamino organizavimo procesą.

Pretendentų į teisėjus egzamino metu siekiama įvertinti ne tik formaliąsias pretendentų teisės žinias, bet išsiaiškinti jų gebėjimus spręsti sudėtingas teisės problemas, elementarios teisininko kultūros ir teisinio raštingumo įgūdžius – teisinės kalbos vartoseną, aiškiai dėstomi faktai ir argumentai ir pan.

Pastebimas mažėjantis egzamino dalyvių skaičius – natūralus procesas: kandidatams keliami labai aukšti reikalavimai, tarp kurių ne mažesnis kaip penkerių metų teisinio darbo stažas. Taip pat svarbu tai, kad šiuo metu yra gana didelis asmenų, išlaikiusių teisėjų egzaminą ir galinčių pretenduoti užimti teisėjo pareigas, skaičius. Kaip dar vieną iš tokių pokyčių lemiančių priežasčių galima įvardyti ir mažėjantį universitetų absolventų, baigusių teisės studijas, skaičių. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad atrankose į teisėjus dalyvauja vis daugiau pretendentų, jokių būdu negalima pasakyti, kad sumažėjo teisėjo profesijos populiarumas. Teisėjo profesinis kelias, nors ir sudėtingas, toliau išlieka patrauklus ir tarp teisininkų vertinamas kaip profesinės karjeros viršūnė.

Visuomenės atstovė

Jūratė Usonienė

Pretendentų į teisėjus egzamino komisijos narė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinės justicijos instituto profesorė

Ilgus metus dirbu pedagoginį darbą, galimybės dalyvauti teisėjų egzaminų komisijoje suteikia progą pamatyti ir įvertinti universitete įgytų teisinių žinių pokyčius teisininkui tam tikrą laiką dirbus teisinį darbą. Teisėjo egzamino procedūrą vertinu kaip tinkamą ir pritaikytą visapusiškam pretendentų į teisėjus žinių patikrinimui.

Manau, kad pagrindinė figūra, lemianti visuomenės pasitikėjimą teismais, yra teisėjas. Kompetentingas, komunikabilus ir sąžiningas teisėjas savo darbu ir elgesiu labiausiai prisideda prie pasitikėjimo didinimo. Todėl labai svarbu, kad teisėjais tapti turėtų galimybę kvalifikuoti jauni teisininkai, kad teisėjai galėtų plėsti ir gilinti savo žinias bei turėtų tinkamas kokybiško darbo sąlygas.

3.3 TEISĖJŲ ATRANKA

2014 m. atrankose į teisėjo pareigas dalyvavo 230 pretendentų, kai kurie iš jų net po keletą kartų, įvykdytos 46 atrankos. Pretendentų į teisėjus atrankos komisija (PTAK) posėdžiavo 23 kartus. Vienas posėdis truko maždaug 4–5 valandas, o bendra posėdžių trukmė – 110 val.

Tinkamiausiais pretendentais į apylinkių teismų teisėjų pareigas PTAK įvardijo 89 pretendentus (2013 m. – 25, 2012 metais – 28 asmenis), iš kurių šalies vadovė pasirinko pačius tinkamiausius ir į pareigas paskyrė 16 asmenų.

Tinkamiausiais pretendentais į aukštesnės pakopos teismo teisėjo pareigas 2014 m. įvardyti 39 asmenys, paskirta – 10, tinkamiausiais pretendentais į vadovaujamas pareigas įvardyti – 23, paskirti – 7 asmenys.

2014 m. duomenimis, tinkamiausiais pretendentais į atitinkamas pareigas PTAK įvardijo 151 pretendentą (2013 m. – 180, 2012 m. – 63), iš kurių šalies vadove pasirinkus pačius tinka-

miausius asmenis buvo užpildytos 33 laisvos teisėjų ir teismų vadovų vietos, iš jų ir pirmininko, pirmininko pavaduotojo, skyriaus pirmininkų vietos.

2014 m. teisėjų atrankoje dalyvavo septyni visuomenės atstovai: Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Psichiatrijos klinikos docentas Eugenijus Laurinaitis, buvęs Konstitucinio Teismo teisėjas ir šio teismo pirmininkas Kęstutis Urbaitis, „Transparency International“ Lietuvos skyriaus direktorius Sergejus Muravjovas, žurnalistas Aurimas Perednis, žurnalistas, naujienų portalo „DELFI“ politikos aktualijų reporteris Šarūnas Černiauskas, psichologas, vadybos konsultantas (sertifikuotas vadybos konsultantas (CMC), konsultacinės firmos „OVC Consulting“ steigėjas ir valdybos pirmininkas) Virginijus Lepeška, banko „Swedbank“ Lietuvoje vyriausiasis ekonomistas Nerijus Mačiulis.

Eugenijus Laurinaitis

Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos pirmininkas, psichoterapeutas

PTAK darbas yra labai intensyvus: štai per tris darbo mėnesius PTAK posėdžiavo 8 kartus, paskelbė 12 išvadų, susitiko su 68 pretendentais, su kai kuriais iš jų net po kelis kartus.

Pagrindiniai PTAK siekiai: išlaikyti tokį pat intensyvų darbo tempą kaip ir 2014 m., atlikti ne mažiau kaip 40 atrankų, glaudžiau bendradarbiauti su teismų, į kuriuos vykdomos atrankos, vadovybe ir kolektyvais pateikiamų nuomonių apie konkretaus pretendento tinkamumą klausimais, siekti atrankų proceso aiškumo ir skaidrumo, pritraukti kuo platesnį asmenų ratą į atrankas ir aiškinti PTAK veiklą tiek visuomenei, tiek profesionalų bendruomenei.

Taip pat labai svarbus PTAK darbo viešumas ir jos veiklos aiškinimas tiek visuomenei per spaudos pranešimus ir kitas komunikacijos priemones, tiek profesionalų bendruomenei – patiems teisėjams. Tai darau gana dažnai, kalbėdamas įvairiuose teismuose.

Visuomenės atstovas

Virginijus Lepeška

Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos narys, psichologas, vadybos konsultantas

Dalyvavimas Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos veikloje man asmeniškai atrodo labai prasmingas. Man svarbu, kad galia prisidėti prie skaidresnio ir objektyvesnio pretendentų į teisėjus atrinkimo. Jaučiuosi savo rogėse, nes šioje veikloje galiu lengvai pritaikyti savo turimą profesinę patirtį.

Dabartinės teisėjų atrankos procedūras vertinu teigiamai, nes jos sudaro galimybes įvairiausiai įvertinti pretendentus. Egzamino metu patikrinamos pretendentų teisinės žinios, jie pereina medicininę patikrą bei psichologinį įvertinimą, pateikiamos charakteristikos iš jų darboviečių ir t. t. Taigi, atrankos komisija gauna nemažai kandidatų apibūdinančios informacijos. Kiekvienas komisijos narys naudojami šia informacija, bet galutinį savo sprendimą daro remdamasis savo asmeniniu pretendentų tinkamumo tapti teisėju įvertinimu.

Manau, pretendentai į teisėjus yra tikrai motyvuoti eiti šias pareigas. Atrankos procesas jiems nėra lengvas ir paprastas, kainuojantis nemaža pastangų ir laiko, užtrunkantis ne vieną mėnesį ar net ne vienus metus. Stiprių pretendentų pasiryžimą tapti teisėjais gerai parodo tai, kad absoliuti jų dauguma tęsia kandidatavimą nepaisant nesėkmių ankstesniuose konkursuose. Nemaža dalis pretendentų stengiasi analizuoti savo stiprybes ir silpnesnes puses ir deda specialias pastangas siekdami tobulėti – mokosi užsienio kalbų, kaupia įvairesnio teisinio darbo patirtį ir pan. Linkiu jiems sėkmės!

teisėjui skyrė apie 25,5 min. (2013 m. – apie 24,5 min.; 2012 m. – apie 21 min.). Ilgėjanti NTVVK vienam teisėjui skiriamas laiko trukmė rodo, kad NTVVK posėdžio metu stengiasi išsiaiškinti teisėjo veiklos vertinimui reikšmingas aplinkybes ir visapusiškai įvertinti teisėjo veiklą.

2012–2014 m. didėjo teisėjų, kurių atliktas neeilinis veiklos vertinimas, skaičius: sprendžiant teisėjų paaukštinimo ir perkėlimo klausimus 2014 m. neeilinis veiklos vertinimas buvo atliktas 70 teisėjų (2013 m. – 58, 2012 m. – 26).

2014 m. lapkričio mėnesį įsigaliojo atnaujinti NTVVK veiklą reglamentuojantys teisės aktai. Teisėjų taryba, siekdama užtikrinti aiškesnį ir skaidresnį teisėjų veiklos vertinimą, patvirtino naują Teisėjų veiklos vertinimo tvarkos aprašą, pagal kurį vertinant teisėjo veiklą atsižvelgiama į tiksliau apibrėžtus teisėjo profesinės veiklos ir asmeninių savybių rodiklius.

NTVVK, vertindama teisėjų profesinės veiklos kokybę, 2014 m. pastebėjo, kad, kaip ir 2012–2013 metais, pasitaiko atvejų, kai teisėjai nesilaiko pareigingumo principo, kuris įpareigoja teisėją savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai, gilintis į nagrinėjamų bylų esmę, vengti skubotumo ir paviršutiniškumo. Tai matyti analizuojant teisėjų administracinių teisės pažeidimų bylose priimtus ir aukštesnės pakopos teismų panaikintus ir pakeistus sprendimus. Vertindama teisėjų veiklą NTVVK taip pat atkreipė dėmesį į teisėjų darbo organizavimo trūkumus, tokius kaip didelis parengiamųjų teismo posėdžių skaičius, ilgos pertraukos tarp teismo posėdžių, terminų, nustatytų procese, pažeidimai, taip pat į tai, kad teisėjai ne visais atvejais nagrinėjamose bylose ėmėsi visų būtinų priemonių proceso operatyvumui užtikrinti.

2014 m. NTVVK dirbo trys visuomenės atstovai: teisėjo karjerą baigęs Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas Benediktas Stakauskas (NTVVK pirmininkas), Mykolo Romerio universiteto Socialinių technologijų fakulteto Psichologijos instituto docentė dr. Jolanta Sondaitė, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros docentas dr. Vaidotas Vaičaitis.

3.4 TEISĖJŲ VEIKLOS VERTINIMAS

2014 m. Nuolatinės teisėjų veiklos vertinimo komisija (NTVVK) per 13 posėdžių įvertino 144 teisėjų veiklą (2013 m. – 106 teisėjų; 2012 m. – 152 teisėjų). NTVVK 2014 m. iš viso posėdžiavo daugiau nei 61 val., t. y. vienam

Benediktas Stakauskas

Nuolatinės teisėjų veiklos vertinimo komisijos pirmininkas, teisėjų karjerą baigęs Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas

Dauguma 2014 m. vertintų teisėjų, turinčių ilgametę teisėjo darbo patirtį, NTVVK posėdžių metu padarė gerų, ramių, tolerantiškų, aukštos vidinės kultūros žmonių įspūdį, šiltai ir taktiškai bendravo. Visi NTVVK posėdžių metu vertinti teisėjai elgėsi santūriai, korektiškai, mandagiai, pateikė argumentuotus atsakymus į NTVVK narių pateiktus klausimus, pagarbiai kalbėjo apie teisėjo profesiją.

Teisėjai, kurių veikla buvo vertinama 2014 m., pripažino profesinėje veikloje padarytas klaidas, apgailestavo, kad procesinių sprendimų kokybė ne visada tokia gera, kaip norėtųsi, ir aiškino, kad teisės taikymo ir aiškinimo klaidas, proceso teisės terminų pažeidimus lėmė didelis darbo krūvis, nuovargis, nervinė įtampa, didelė teismo darbuotojų (teisėjų padėjėjų, teismo posėdžių sekretorių) kaita ar nepakankama kvalifikacija. NTVVK šiuurkščių teisės normų aiškinimo ar taikymo klaidų, akivaizdžių bylų vilkinimo faktų 2014 metais vertintų teisėjų darbe nenustatė.

Visuomenės atstovas

Vaidotas Vaičaitis

Nuolatinės teisėjų veiklos vertinimo komisijos narys, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros docentas, daktaras

Per daugiau nei metus darbo komisijoje man teko sutikti ir išgirsti nemažą dalį teisėjų korpuso narių. Įdomu buvo pamatyti, kad statistinis (apylinkės teismo) teisėjas yra kiek vyresnė nei 30 metų moteris, dažnai neakivaizdžiai baigusi teisės studijas, t. y. į teisėjų korpusą atėjusi iš praktikos – po darbo teismo posėdžių sekretore, o vėliau teisėjo padėjėja.

Iš pradžių ši tendencija man pasirodė trupučių keista, bet vertindamas teisėjų darbo rezultatus, klausydamasis jų, galiau pasakyti, kad iš praktikos atėję žmonės yra pakankamai gerai susipažinę su teismo procesu ir nebūtinai tampa blogesniais teisėjais, negu tie, kurie baigė dienes teisės studijas aukščiausiais balais.

Visuomenės atstovavimo teismų sistemoje dėmuo man yra svarbus. Manau, kad žmonės iš šalies situaciją dažnai gali įvertinti kiek kritiškiau.

Visuomenės atstovė

Jolanta Sondaitė

Nuolatinės teisėjų veiklos vertinimo komisijos narė, Mykolo Romerio universiteto Socialinių technologijų fakulteto Psichologijos instituto docentė, daktarė

Pabuvimas teismų sistemoje iš vidaus man yra labai prasmingas. Tapusi Nuolatinės teisėjų veiklos vertinimo komisijos nare pamačiau, kad teisėjai turi didelius krūvius, jų darbas nelengvas. Anksčiau maniau, kad visi teisėjai specializuojasi, bet komisijos posėdžiuose susidūriau su daug apylinkių teismų teisėju, kurie dirba ir su baudžiamosiomis, civilinėmis ir administracinių teisės pažeidimų bylomis neturėdami specializacijų. Tai mane šokiravo, atvirai pasakius. Ar taip dirbant įmanoma kokybiškai nagrinėti bylas ir išvengti klaidų? Daugybė problemų kyla dėl to, kad teisėjai nespėja sekti pokyčių.

Džiaugiuosi, kad bent jau civilinėse bylose daug teisėjų skatina šalis pabaigti ginčus taikos sutartimi. Taip pat yra teisėjų, kurie palaiko mediacijos idėjas, ypač šeimos bylose. Siekiant apsaugoti teisėsaugos klientą (dalyvį), reikia pasirūpinti, kad ir teisėjas būtų apsaugotas, kad jo psichinė sveikata būtų apsaugota. To šiuo metu daugelyje teismų trūksta. Posėdžiuose susiduriu su teisėjais entuziastais, kurie dirba iš pašaukimo. Kai kurie persidirba, dirbdami viršvalandžius, ir jiems gresia perdegimo sindromas, kai kurie patiria stiprių streso reakcijų. Krūviai yra tikrai dideli, teisėjams trūksta padėjėjų. Palyginti su kaimyninėmis šalimis, man atrodo, kad tie pokyčiai, kurie apsaugotų žmogaus psichinę sveikatą teismų sistemoje, yra diegiami lėtokai, norėtųsi greitesnių perrainų.

3.5 TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJA

2014 m. Teisėjų etikos ir drausmės komisija (TEDK) gavo 272 skundus, prašymus ir teikimus, iš kurių 249 buvo atsisakyti nagrinėti. Dažniausios atsisakymo nagrinėti priežastys – motyvų trūkumas, prašymai tirti teismo sprendimus ir bylos eigą, o ne teisėjo elgesį (2013 m. buvo gauti 332 teikimai, grąžinti – 302, 2012 m. gauti 435 teikimai, grąžinti – 362).

Pastaruosius trejus metus nuosekliai mažėjo gautų ir išnagrinėtų teikimų, skundų, pareiškimų skaičius, taip pat ir teisėjams iškeltų drausmės bylų skaičius. Manytina, kad tai lėmė teismuose įgyvendinamos teismų darbo gerinimo priemonės, pasitikėjimo teismų ir teisėjų veikla didėjimas, gausesnė informacija apie teismų savivaldos institucijas: teismo posėdžių įrašų darymas, aktyvi teismų vadovų veikla ir principingas požiūris į tai, kad būtų laikomasi teisėjų etikos reikalavimų. Prie to prisidėjo aktyvus visuomenės informavimas apie TEDK vykdomą veiklą, jos kompetenciją ir TEDK teikiami išaiškinimai teisėjų etikos klausimais.

2014 m. įvyko 6 posėdžiai, kuriuose TEDK išnagrinėjo 25 teikimus ir prašymus dėl konsultacijų (2013 m. – 44, 2012 m. – 60 teikimai). 2014 m. buvo surašyta 11 sprendimų (2013 m. – 29, 2012 m. – 9) ir 9 konsultacijos (2013 m. – 7). 2014 m. buvo apsvaistytas ir įvertintas 13 teisėjų elgesys (2013 m. – 36, 2012 m. – 51). Posėdžiuose išnagrinėjus turimą medžiagą, teisėjams buvo iškeltos 3 drausmės bylos (2013 m. – 7, 2012 m. – 9). Vieno teisėjo elgesys buvo tik apsvaistytas TEDK (2013 m. – 6, 2012 m. – 9).

Drausmės bylas TEDK teisėjams iškėlė nustačiusi jų veiksmuose šiurkščių etikos ar drausmės pažeidimų požymių arba tais atvejais, kai nustatė, kad teisėjai akivaizdžiai netinkamai ar aplaidžiai vykdė savo pareigas.

Vienu atveju drausmės byla buvo iškelta konstatavus, kad teisėjo elgesys teismo posėdžiuose ir viešai išsakytus pastabas bei replikas yra nesuderinamos su teisėjams

keliama etikos reikalavimais; teisėjo veiksmuose įžvelgta teisėjams keliamų pagarbos žmogui, padarumo ir pavyzdingo elgesio principų pažeidimo požymių. Kitais atvejais drausmės bylos buvo iškeltos dėl aplaidaus darbo – pernelg ilgo bylų nagrinėjimo arba sistemingo nepareigingumo daugelyje bylų. Visos 3 drausmės bylos 2014 m. iškeltos apylinkių teismų teisėjams (2 – Vilniaus miesto apylinkės ir 1 – Panevėžio miesto apylinkės).

2014 m. teisėjai aktyviai naudojo galimybę gauti TEDK konsultaciją etikos klausimais. Per 2014 m. TEDK išnagrinėti 9 prašymai suteikti konsultaciją (2013 m. – 7). Teisėjai dažniausiai kreipėsi norėdami išaiškinti dėl abejonių, susijusių su nešališkumo principo įgyvendinimu.

2014 m. Teisėjų tarybos nutarimu pakeisti TEDK nuostatai ir iš TEDK kompetencijos pašalintas išvadų, ar buvo laikytasi teisėjų etikos reikalavimų, teikimas.

2014 m. TEDK dirbo 4 visuomenės atstovai: Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto docentė, Lietuvos karo akademijos Politikos mokslų katedros profesorė, Strateginių tyrimų centro vedėja Jūratė Novagrockienė, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Sociologijos katedros docentas, viešosios įstaigos Vilniaus pažangių studijų instituto direktorius Algimantas Čepas, buvusi Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėja Teodora Staugaitienė, visuomenės veikėja, įvairių nevyriausybių organizacijų steigėja, rėmėja ir valdybų narys Tadas Langaitis.

Algis Norkūnas

*Teisėjų etikos ir drausmės komisijos pirmininkas,
Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas*

Teisėjų etikos ir drausmės užtikrinimas pirmiausia priklauso nuo teisėjų požiūrio bei teismo pirmininkų ir savivaldos institucijų principingumo dėl etikos ir drausmės. Teismų pirmininkai ir savivaldos institucijos yra efektyviausias teisėjų etikos formavimo ir drausmės užtikrinimo instrumentas. Kiti asmenys, paduodantys teikimus, suteikia fragmentišką, epizodinę, paprastai tik vieną ar kelis įvykius arba tik konkretų trūkumą iliustruojančią informaciją. Ši informacija vertingai naudojama mokant teisėjus, teismo pirmininkus ir pasitarnauja gerinant teismo darbą.

Išlieka didelė dalis paduodamų skundų dėl teisėjų procesinių sprendimų. Stabili dalis yra dėl etikos ir drausmės reikalavimų nesilaikymo.

2014 m. išryškėjo tendencija, kad teismo pirmininkai paduoda daugiau teikimų, atlikę teisėjų darbo trūkumų tyrimus. Teismo pirmininkų teikimai pasižymi tuo, kad yra ištiriami abejonių keliantys teisėjų veiksmai ne vieno teismo posėdžio ar proceso metu ir susiję su sistemingai daromais pažeidimais. Tai būna nesusitvarkymas su daugeliu bylų dėl apsileidimo arba nemandagus, nepagarbus elgesys: replikos, tujinimas, familiarumai, moralizavimas, su proceso reikmėmis nesujęs kalbėjimas ir kt. Tai gali būti susiję su aplinkybe, kad žmonės dėl padarytų pažeidimų dažniau kreipiasi tiesiogiai į teismų pirmininkus. Jie gauna daugiau informacijos apie netinkamą kolegų elgesį ir principingai reaguoja.

Visuomenės atstovas

Algimantas Čepas

Teisėjų etikos ir drausmės komisijos narys, Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Sociologijos katedros docentas, viešosios įstaigos Vilniaus pažangiųjų studijų instituto direktorius

TEDK posėdžių metu išsakoma daug protingų minčių, ieškoma, kaip spręsti problemas, kurios yra pateikiamos svarstyti. Daug geranoriškumo tiek pareiškėjų, tiek teisėjų atžvilgiu. Manau, kad tai yra gerai. Todėl kad TEDK yra ne baudimo institucija, bet problemų sprendimo institucija. Svarbiausia, kad pagrįsti pareiškimai būtų patenkinti ir užtikrinta, kad ateityje probleminių situacijų būtų kuo mažiau.

Kad pasitikėjimas teismais būtų didesnis, visuomenė turi suprasti, kodėl teismai priima atitinkamus sprendimus. Tai, kad minia nori konkretaus sprendimo, nereiškia, kad jis toks turi būti pagal įstatymą ir teisinę sąmonę. To Lietuvoje šiek tiek trūksta. Kitas dalykas, teisėjai ir visi teisininkai (šį priekaištą galiu taikyti ir sau) yra pernelyg atsiriboję nuo visuomenės, vis dėlto yra suvokimas, kad tai – išskirtinė profesija, tie filosofai karaliai, kurie tikrai ir gali suprasti, kas yra teisinga, o kas ne.

Aš savo studentus mokau – pradėdami nagrinėti uždavinį pagal konkrečią bylą pirmiausia pažiūrėkite, kaip bendražmogiškai atrodytų teisinga išspręsti, ir tada jums bus lengviau rasti atitinkamą teisės normą, kuri pagrindžia tokį sprendimą. O jei tokios teisės normos nesuradote, vadinasi, jūsų bendražmogiškas supratimas nėra tikslus ir teisingas, ir vienu bei kitu atveju turi būti peržiūrėtas.

3.6 TEISĖJŲ GARBĖS TEISMAS

2014 m. Teisėjų garbės teismas (TGT) iš viso išnagrinėjo 5 Teisėjų etikos ir drausmės komisijos iškeltas drausmės bylas (2013 m. buvo išnagrinėtos 7 bylos, 2012 m. – 8) bei 1 prašymą dėl teisėjo garbės gynimo. 4 TGT sprendimai priimti apylinkės teismo teisėjų drausmės bylose, 1 – apygardos teismo teisėjo drausmės byloje. 2014 m. liko neišnagrinėta 1 TGT gauta drausmės byla, kuri bus nagrinėjama 2015 m.

Vidutinė Teisėjų garbės teismo 2014 m. nagrinėtų drausmės bylų trukmė – 4 mėnesiai. 2014 m. TGT nagrinėtos drausmės bylos teisėjams buvo iškeltos už procesinių terminų nesilaikymą, kita dalis – pavieniai atvejai, kai susidurta su teisėjų nekompetencija ir neprofesionalumu priimančiais procesinius sprendimus, nepaisyta proceso įstatymo nustatytos teismo posėdžių vedimo tvarkos.

2014 m. IŠNAGRINĖJĘS DRAUSMĖS BYLAS TGT PRIĖMĖ TOKIUS SPRENDIMUS:

- pareikšti pastabą – vienoje drausmės byloje;
- pareikšti papeikimą – dviejose drausmės bylose;
- apsiriboti drausmės bylos svarstymu – vienoje drausmės byloje;
- nutraukti drausmės bylą – vienoje drausmės byloje.

Išnagrinėjęs teisėjo prašymą dėl teisėjo garbės gynimo, kuriame kaip subjektas, pažeidęs teisėjo garbę, buvo nurodyta Teisėjų etikos ir drausmės komisija, TGT priėmė sprendimą panaikinti teisėjo atžvilgiu priimtą jam nepalankią TEDK išvadą.

Nė vienas iš 2014 m. TGT priimtų sprendimų nebuvo apskųstas Lietuvos Aukščiausiajam Teismui.

Įsigaliojus TGT narių – teisėjų – rinkimo tvarkai, teisėjų atrankai ir skyrimui buvo suteikta daugiau viešumo. Pagal naują tvarką kelti kandidatus į TGT narius buvo suteikta teisė visiems teisėjams, taip pat numatyta, kad informacija apie atranką į TGT narius išsikėlusius bei iškeltus ir

sutikimą pateikusius kandidatus skelbiama interneto svetainėje www.teismai.lt ir teismų sistemos intranete. Skelbiant TGT priimtus ir įsiteisėjusius sprendimus interneto svetainėje www.teismai.lt, teisėjo, dėl kurio priimtas TGT sprendimas drausmės byloje, vardas ir pavardė nebenuasmeninami.

Naujais TGT nuostatais nustatyta, kad posėdžio, kuriame bus nagrinėjama drausmės byla, data turi būti ne vėlesnė kaip trys mėnesiai nuo drausmės bylos gavimo TGT. Šiomis nuostatomis siekta sudaryti sąlygas drausmės bylas TGT nagrinėti operatyviau.

2014 m. Teisėjų garbės teisme įvyko esminių pakeitimų – patvirtinus Teismų įstatymo pakeitimus į TGT sudėtį, be narių teisėjų, įtraukti keturi visuomenės atstovai: Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto ir Vilniaus kooperacijos kolegijos lektorė Edita Čekuolienė, Mykolo Romerio universiteto profesorius emeritas Vytautas Pakalniškis, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės ir proceso instituto profesorius Vidmantas Egidijus Kurapka ir teisininkas Konstantas Ramelis.

Gražina Davidonienė

*Teisėjų garbės teismo pirmininkė
(Paskirta nuo 2014 m. lapkričio 28 d.),
Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėja*

Šį paskyrimą vertinu savo kaip teisėjos darbo įvertinimą ir didžiulį kolegų pasitikėjimą, taip pat jį suvokiu kaip didelę atsakomybę. Manau, kad ilgametė teisėjos darbo patirtis įvairiose instancijose bus naudinga nagrinėjant teisėjų drausmės bylas.

Aplaudaus teisėjų darbo faktai, kai daromi šiurkštūs įstatymo pažeidimai, visgi egzistuoja, todėl nuolatinis dėmesys, visų pirma, turėtų būti skiriamas administravimo priemonių, užtikrinančių bylų nagrinėjimo kokybę ir proceso operatyvumą, taikymui.

Visuomenės atstovas

Vytautas Pakalniškis

*Teisėjų garbės teismo narys,
Mykolo Romerio universiteto
profesorius emeritas*

Įsiliedamas į teismų savivaldos veiklą, manau, turėsiu galimybę panaudoti tiek politinę, tiek akademinę patirtį plėtojant teisminės valdžios veiksmingumą.

Pirmieji įspūdžiai labai geri. Atrodo, kad teismų savivalda jau gana brandi, nes nuoširdžiai siekia savikontrolės, o ne savigynos.

Žiniasklaidoje paviešinti aplaudaus teisėjų darbo atvejai liudija nepakankamą teismų darbo organizavimo kontrolę. Manau, kad teismų savivalda turėtų domėtis ne tik teisėjų darbo kokybe, bet ir teismų vadybos problemomis.

Dainius Raižys

*Teisėjų garbės teismo pirmininkas
(Vadovavo nuo 2012 m. lapkričio 16 d.
iki 2014 m. lapkričio 27 d.),
Lietuvos vyriausiojo administracinio
teismo teisėjas*

Pastarieji keleri metai rodo nežymią Teisėjų garbės teismo gautų ir išnagrinėtų teisėjams iškeltų drausmės bylų skaičiaus mažėjimo tendenciją.

Kita vertus, paanalizavus 2012–2014 m. praktiką, matyti, kad išlieka tendencija, kai teisėjų patraukimo atsakomybėn, savo poelgiu pažeminus teisėjo vardą, klausimas sprendžiamas ne tik Teisėjų garbės teismui taikant drausminio poveikio priemones, bet ir Prezidentei įgyvendinant konstitucinę teisę dėl teisėjų poelgių įvertinimo kreiptis tiesiai į Teisėjų tarybą su prašymu patarti dėl atleidimo.

Abiejų šių procedūrų taikymas sudaro prielaidas principingai vertinti teisėjų padarytus šiurkščius pažeidimus ir užkerta kelią siekiui išvengti atsakomybės už teisėjo vardo pažeminimą.

4.

ELEKTRONINĖS TEISMŲ PASLAUGOS

ELEKTRONINIŲ TEISMO PASLAUGŲ PORTALAS e.teismas.lt

2013 m. liepos 1 d. oficialiai pradėjo veikti modernus viešųjų elektroninių paslaugų teisingumo vykdymo procese portalas e.teismas.lt, kuris suteikė galimybę fiziniams ir juridiniams asmenims naudotis Lietuvos teismų paslaugomis elektroninėje erdvėje. Nuo portalo veiklos pradžios iki 2014 m. pabaigos buvo užregistruota beveik 18 tūkst. šio portalo vartotojų. Daugiau kaip pusė jų užregistruota 2014 m.

Didžiąją dalį visų registruotų portalo vartotojų (11 125, arba 62,93 proc.) sudarė fiziniai asmenys. Tuo tarpu juridinių asmenų ir advokatų buvo užregistruota gerokai mažiau – 2014 m. pabaigoje portalu naudojosi 4 903 (27,73 proc.) juridiniai asmenys ir 1 651 (9,3 proc.) advokatas. Įdomu tai, kad portalu naudojosi net 79,68 proc. visų į praktikuojančių advokatų sąrašą įrašytų advokatų.

2014 m. Lietuvos teismai iš viso išnagrinėjo net 73 807 vien elektronine forma tvarkomas bylas. Didžiausią elektroninių bylų dalį (71 974 bylos, arba 33,91 proc. visų išnagrinėtų civilinių bylų) 2014 m. sudarė civilinės bylos. Tuo tarpu elektroninių administracinių bylų buvo kur kas mažiau – 1 833 (arba 11,21 proc. visų išnagrinėtų administracinių bylų). Apibendrinus matyti, kad 2014 m. apytiksliai viena iš trijų bendrosios kompetencijos teismuose nagrinėtų civilinių bylų ir viena iš dešimties administraciniuose teismuose nagrinėtų bylų buvo elektroninė.

Didžiausia elektroninių bylų dalis (35,62 proc. visų išnagrinėtų bylų) 2014 m. buvo apylinkių teismuose. Tačiau atskiruose apylinkių teismuose elektroninių civilinių bylų dalis svyravo nuo 54,75 proc. visų išnagrinėtų civilinių bylų (Radvilišio ra-

Ričardas Piličiauskas

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas, projekto „Elektroninės paslaugos teisingumo vykdymo procese“ priežiūros komiteto pirmininkas

Vykdamas šį projektą įgyvendinama konstitucinė nuostata, kad teismai privalo tarnauti žmonėms. Projekto pagrindinis tikslas nuo pat pradžių buvo ir yra sudaryti palankesnes sąlygas gyventojams ir ūkio subjektams pasinaudoti teismų paslaugomis, nagrinėjant civilines, administracines ir administracinių teisės pažeidimų bylas. Kompiuterinių technologijų pasitelkimas teisingumo vykdymo srityje leidžia taupyti proceso dalyvių ir teismo laiką bei lėšas, padeda užtikrinti paprastesnį, skaidresnį, patogesnį teismo procesą.

Praėjus 1,5 metų nuo projekto starto galiu pasakyti, jog naudojimas elektroninėmis paslaugomis teismuose vis labiau įgauna pagreitį. Elektronines paskyras turi beveik visos valstybinės institucijos, nemaža dalis advokatų, taip pat vis daugėja ir prie elektroninio portalo prisijungiančių fizinių bei juridinių asmenų.

Teismams jau pavyko sėkmingai įdiegti visas būtinas organizacines priemones savo darbe, o siekiant dar geresnių rezultatų būtinos papildomos investicijos teismų kompiuterinei technikai atnaujinti bei sklandžiam sistemų techniniam aptarnavimui užtikrinti. Šiandien būtent šioje srityje išvelgiu didžiausią riziką – stokojant resursų projekto palaikymui ir plėtojimui bus sunku pasiekti maksimalų jo efektyvumą.

jono apylinkės teisme) iki 21,42 proc. visų išnagrinėtų civilinių bylų (Palangos miesto apylinkės teisme). Didžiausią dalį (net 69,68 proc.) visų pirmąja instancija išnagrinėtų elektroninių civilinių bylų (apylinkių ir apygardų teismuose) sudarė bylos dėl teismo įsakymo išdavimo. Net 59,57 proc. visų apylinkių ir apygardų teismuose išnagrinėtų civilinių bylų dėl teismo įsakymo išdavimo buvo elektroninės bylos. Tuo tarpu ginčo teisei išnagrinėtų elektroninių bylų dalis 2014 m. buvo gerokai mažesnė – 24,64 proc. visų pirmąja instancija išnagrinėtų elektroninių civilinių bylų.

[Daugiau informacijos – 7 PRIEDE](#)

NUOTOLINIAI TEISMO POSĖDŽIAI

2014 m. Lietuvos teismuose baigus diegti specialią vaizdo konferencijų įrangą, žmonėms – proceso dalyviams – sudaryta galimybė teismo posėdžiuose dalyvauti nuotoliniu būdu. Tokia galimybė užtikrina patogesnį, pigesnį ir saugesnį pažeidžiamų visuomenės grupių dalyvavimą teismo procese.

2014 m. modernia įranga buvo aprūpinta 18 Lietuvos teismų, 13 įkalinimo įstaigų ir 2 prokuratūros. Dalyvaujant teismo posėdyje nuotoliniu būdu, proceso dalyviui nebereikia vykti į teismą, kuriame vyksta bylos nagrinėjimas, – posėdyje galima dalyvauti ir esant bet kurioje kitoje vietoje.

Įdiegta vaizdo konferencijų įranga sudaro galimybę nuotoliniu būdu apklausti saugomus liudytojus, nukentėjusiuosius, asmenis, kurie, pavyzdžiui, dėl sveikatos sutrikimų negali atvykti į teismo posėdžius. Taip palengvėja ir neįgaliųjų, nepilnamečių, asmenų, esančių laisvės apribojimo įstaigose, nuteistųjų dalyvavimas teismo procese – nereikia organizuoti jų pervežimo, taupomos konvojavimui skiriamos lėšos.

2014 m. Teisėjų taryba sprendama aktualius administravimo teismuose klausimus ir siekdama užtikrinti šiuolaikinių ryšių technologijų ir priemonių panaudojimą teismo proceso metu nutarimu patvirtino Vaizdo konferencijų įrangos naudojimo teismo proceso metu tvarkos aprašą. Šiuo aprašu nustatyta vaizdo konferencijų inicijavimo ir organizavimo tvarka.

Nors nuotolinės apklausos teismuose nėra privalomos, tikimasi, jog dažnesnis vaizdo konferencijų taikymas paspartins bylų nagrinėjimą, padės taupyti teismo, proceso dalyvių laiką ir lėšas, kurios yra skiriamos teisminei bylos nagrinėjimui.

Sistema, leidžianti rengti nuotolinius teismų posėdžius, buvo sukurta Nacionalinei teismų administracijai įgyvendinant

Lietuvos Respublikos ir Šveicarijos Konfederacijos bendradarbiavimo programos lėšomis finansuojamą pavienį projektą „Vaizdo perdavimo, įrašymo ir saugojimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas teismuose“.

INFORMACINĖS SISTEMOS TEISMŲ VEIKLOJE

2014 m. Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) infrastruktūra papildyta naujais infrastruktūriniais įrenginiais – LITEKO operatyviems ir archyviniais duomenims atskirti ir saugoti reikiama aparatine ir programine įranga. Šis sprendimas – tai viena iš priemonių, kuria siekiama padidinti LITEKO veikimo spartą ir duomenų tvarkymo procedūras.

Kad būtų vykdomi teisės aktų reikalavimai ir užtikrinamas nepertraukiamas LITEKO veikimas, 2014 m. teismai įsigijo LITEKO sistemos rezervinio maitinimo šaltinio įrangą. Naudojamiesi šiomis technologijomis, teismai turės galimybę užtikrinti, kad, esant energijos pertrūkiams, sistemos veikimas nesutruks, portalo e.teismas.lt ir kitų teismų viešų duomenų bazių naudotojai galės toliau naudotis teismų teikiamomis elektroninėmis paslaugomis, nuo elektros pertrūkių keliamos žalos bus apsaugota visa LITEKO sistemos infrastruktūra.

2013 m. pradėjus kurti teismų procesinių ir neprocesinių dokumentų rengimui, derinimui, pasirašymui bei archyvavimui skirtą centralizuotą dokumentų valdymo sistemą, 2014 m. buvo parengtas sistemos prototipas, testuojami jo funkcionalumai, teismų darbuotojai supažindinti su šios sistemos galimybėmis.

Bendradarbiaujant su teismais, nustatyti dokumentų tvarkymo procesai perkelti į sistemą, siekiant efektyviai valdyti teismų dokumentų tvarkymo procedūras teismuose.

2014 m. teismų atstovai dalyvavo analizuojant ikiteisminio tyrimo veiksmų ir procedūrų perkėlimo į elektroninę erdvę galimybes, veiklos procesus. Taip pat teisėjai, dirbdami kartu su prokurorais, atliko Integruotos baudžiamojo proceso informacinės sistemos prototipo testavimus. Dirbant kartu su kitų institucijų atstovais, parengti teisės aktų, reglamentuojančių elektroninės ikiteisminio tyrimo bylos sudarymo klausimus, projektai. 2015 m. pradėjus eksploatuoti sistemą, visos ikiteisminio tyrimo institucijos dirbs integralioje aplinkoje, taip bus užtikrintas saugus ir operatyvus ikiteisminio tyrimo dokumentų ir duomenų mainų įgyvendinimas.

5.

TEISĖJŲ MOKYMŲ PROCESAS

NACIONALINIAI MOKYMAI TEISĖJAMS

2014 m. 87 proc. visų Lietuvos teisėjų kėlė savo kvalifikaciją Nacionalinės teismų administracijos (NTA) organizuojuose mokymuose pagal 36 patvirtintas mokymo programas. Pagal šias mokymo programas teisėjai turėjo galimybę dalyvauti 106 seminaruose. Palyginti su 2013 m., teisėjams mokymų 2014 m. suorganizuota beveik dvigubai daugiau (2013 m. – 54 seminarai). Atitinkamai ir mokymuose teisėjams 2014 m. dalyvavo beveik dvigubai daugiau dalyvių (mokymuose teisėjams taip pat galėjo dalyvauti teisėjų padėjėjai, patarėjai, NTA darbuotojai, kitų teisėsaugos institucijų darbuotojai): 2013 m. – 2486 dalyviai, 2014 m. – 4128 dalyviai.

2014 m. teisėjai dažniausiai rinkosi su bendrųjų gebėjimų stiprinimu susijusius mokymus. Į populiariausių mokymo programų: „Psichologija teisėjo darbe“, „Savireguliacija ir streso įveika“, „Lietuvių kalbos vartosenos ypatumai teismo procesiniuose dokumentuose“, vieną vietą registravosi iki 5 dalyvių.

Beveik 1/3 (26 proc.) visų mokymų teisėjams vyko NTA Mokymo centre. Jų metu Mokymo centro teikiamas paslaugas gerai (4 ir 5 balais iš galimų 5) įvertino 98,33 proc. teisėjų (2013 m. – 90 proc.).

94 proc. apklaustų teisėjų nuomone, mokymų organizavimo kokybė buvo gera (įvertino 4 ir 5 balais iš 5 galimų) (2013 m. – 97 proc.), lektorių kvalifikacija ir kompetencija šių mokymų metu vidutiniškai įvertinta 4,6 balo iš 5.

2014 m. teisėjai taip pat dalyvavo kitų institucijų (Teisingumo ministerijos, Kalėjų departamento, Valstybinio

Vigintas Višinskis

Teisėjų tarybos Mokymų komiteto koordinadorius, Lietuvos apeliacinio teismo teisėjas

2014 m. Teisėjų taryba patvirtino pakeistas Teisėjų mokymo organizavimo taisykles, pagal kurias nuo 2015 m. mokymai apylinkių, apygardų teismų teisėjams paprastai organizuojami regioniniu principu – vienu metu NTA Mokymo centre mokysis vieno regiono teisėjai, taip siekiama palengvinti nuvykimą ir grįžimą, mažinti kelionės išlaidas. Siekiant sudaryti galimybę teisėjams iš anksto derinti bylų nagrinėjimą ir kvalifikacijos kėlimą, registracija nuo šiol vykdoma iš karto į visų metų mokymus pagal teisėjų pagrindinio mokymo programas, išskyrus įvadininius mokymus. Teisėjų dalyvavimas mokymuose derinamas su teismo (skyrčiau) pirmininku, kiekvienas teisėjas turi bent 2 kartus per metus kelti savo kvalifikaciją, dalyvaudamas NTA, kitos institucijos, teismo organizuojamuose mokymuose ar kelti kvalifikaciją savarankiškai.

patentų biuro, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, JAV ambasados) organizuojuose nacionaliniuose mokymuose.

Į mokymų organizavimo procesą stengiamasi vis daugiau įtraukti ir pačius teismus. 2015 m. mokymuose jau numatyta naujovė, jog Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos

5. TEISĖJŲ MOKYMŲ PROCESAS

apeliacinio teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo bei visų apygardų teismų pirmininkai ne tik patys siūlys aktualias mokymų temas, bet ir prisidės prie mokymo programų kūrimo. Nuo to, kiek teismų pirmininkams į šį procesą pavyks įtraukti teisėjus ir kokias temas jie pasiūlys, priklausys, kokį rezultatą gaus mokymų dalyviai.

Teisėjų mokymų organizavimu užsiima net kelios skirtingos institucijos. Procese nuo mokymų programos sukūrimo iki jos įgyvendinimo dalyvauja ne tik Nacionalinė teismų administracija, šios institucijos Mokymo centras, Teisėjų tarybos Mokymų komitetas, Teisingumo ministerija, – svarbiausias vaidmuo čia tenka Teisėjų tarybai, kuri tvirtina mokymo programas ir priima lemiamus sprendimus.

TARPTAUTINIAI MOKYMAI TEISĖJAMS

2014 m. Lietuvos teisėjai sėmėsi naujų žinių ir kėlė kvalifikaciją, dalyvaudami tarptautiniuose mokymuose užsienyje, kuriuos organizavo Europos teisminis mokymo tinklas (EJTN), Europos teisės akademija (ERA), kitos tarptautinės organizacijos ir ES valstybių nacionalinės mokymo institucijos.

Per pastaruosius keletą metų Lietuvos teisėjų dalyvavimas tarptautiniuose mokymuose ir stažuotėse išaugo daugiau nei penkeriopa – 2014 m. kelti kvalifikacijos į užsienį išvyko 158 teisėjai.

Pernai Lietuvos teisėjai, kaip ir 2013 m., aktyviai įsitraukė į EJTN vykdomą teisėjų mainų programą. Pagal šią programą įgyvendinamuose renginiuose dalyvavo 9 Lietuvos teisėjai: keturi teisėjai vyko į dviejų savaitių trukmės stažuotes Italijoje, Ispanijoje ir Prancūzijoje, trys teisėjai dalyvavo mokomočiuose vizituose Europos Sąjungos Teisingumo Teisme, du teisėjai lankėsi Europos Žmogaus Teisių Teisme.

Atsakomojo vizito į Lietuvą atvyko keturi teisėjai iš Vokietijos, vienas iš Rumunijos ir vienas iš Ispanijos. Teisėjų mainų programos dalyviai lankėsi teismuose Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje, Nacionalinėje teismų administracijoje, Generalinėje prokuratūroje, Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime.

Dešimt Lietuvos teisėjų dalyvavo EJTN KATALOGO+ mokymuose ES teisės tema Belgijoje, Portugalijoje, Ispanijoje, Čekijoje, Slovakijoje, Lenkijoje, Slovėnijoje, Rumunijoje ir

Austrijoje, kurių metu turėjo galimybę ne tik plėsti žinias Europos Sąjungos teisės srityje, bet ir susipažinti su užsienio valstybių mokymų programomis, jose taikomais mokymų metodais.

2014 m. Lietuvos teisėjai iš Kauno apylinkės teismo, Klaipėdos miesto apylinkės teismo ir Vilniaus miesto apylinkės teismo susibūrė į komandą, atstovavusią Lietuvai EJTN kasmet organizuojamame konkurse THEMIS, kuriuo siekiama paskatinti diskusijas, keistis patirtimi bei įžvalgomis aktualiais Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės klausimais, kurti profesinį Europos teisėjų tinklą ir prisidėti prie pradedančiųjų teisėjų ir prokurorų kompetencijos stiprinimo.

Lietuvos teisėjų komanda konkurse varžėsi su Prancūzijos, Italijos, Graikijos ir Vokietijos komandomis Barselonoje organizuotame konkurso pusfinalyje tema „Tarptautinis teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose“. Lietuvių darbas sulaukė tiek konkurso komisijos, tiek kolegų pagyrimo už dėmesį itin aktualiems ir sudėtingiems Europos Sąjungos teisės aspektams.

Rūta Miliuvienė

Teisėjų tarybos Mokymų komiteto narė, Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėja

Manau, kad nuolatinis teisėjų mokymasis turėtų būti prioritetinga sritis teisėjų darbe. Teismų vadovai turėtų sudaryti sąlygas bent keletą kartų per metus kelti kvalifikaciją tiek Nacionalinės teismų administracijos, tiek užsienio šalyse organizuojamuose seminaruose.

Kadangi ginčai sudėtingėja, darbo krūviai žymiai didėja, vis dažniau tenka taikyti Europos Žmogaus Teisių Teismo, Europos Teisingumo Teismo praktiką, pageidautina, kad patirtimi pasidalintų šių institucijų teisėjai. Mano galva, taip pat svarbu mokytis užsienio kalbų, kurios atveria galimybes susipažinti su kitų šalių teismų praktika.

6.

PAGALBA LIUDYTOJAMS IR NUSIKALTIMŲ AUKOMS TEISMO PROCESĖ

2014 m. Lietuvos teismai, naudodamiesi Norvegijos finansinio mechanizmo lėšomis, pradėjo įgyvendinti daugelį priemonių, skirtų teikiamai pagalbai liudytojams ir nukentėjusiesiems teismo procese stiprinti.

2014 m. buvo sukurta ir išleista 8000 vnt. informacinių lankstinukų „Kaip elgtis, jei esi pakviestas liudyti? Liudytojas ir nukentėjusysis teisme“, kurie išplatinti teismuose, taip pat išsiųsti teismo proceso dalyviams kartu su šaukimais į teismą. Lankstinukai skirti supažindinti liudytojus ir nukentėjusiuosius su teismo proceso eiga, proceso dalyvių teisėmis ir pareigomis, išlaidų kompensavimu, rekomendacijomis, kaip pasiruošti liudyti teisme, ir kt.

2014 m. pradėta kurti interaktyvi virtuali teismo posėdžių salė – edukacinė priemonė (žaidimas), kuri lankytojus supažindina su teismo proceso eiga. Virtualios teismo posėdžių salės lankytojai galės sužinoti, kokios bylos nagrinėjamos teismuose, kas yra teismo proceso dalyviai ir ką jie veikia teismo posėdžio metu, kokias teises ir pareigas turi teismo posėdyje dalyvaujantys asmenys.

Siekiant nustatyti, kokios pagalbos reikia nusikaltimų aukoms ir liudytojams, 2014 m. Lietuvos teismuose buvo vykdomas pažeidžiamų grupių specialiųjų poreikių tyrimas. Atsižvelgiant į gautus rezultatus, 2015 m. teismams bus pateiktos rekomendacijos, kokiomis priemonėmis mažinti nusikaltimo aukų ir liudytojų patiriamą stresą ir padėti gauti tikslesnius parodymus teismo proceso metu. Taip pat tyrimo rezultatai bus naudojami teismų ir nevyriausybinių organizacijų atstovų mokymuose „Psichologinė parama aukoms ir liudytojams bei jų apsauga teismo procese“.

Visos veiklos įgyvendintos Nacionalinei teismų administracijai įgyvendinant Norvegijos finansinio mechanizmo lėšomis remiamą projektą „Geresnė pagalba liudytojams ir nusikaltimų aukoms teismo procese, įskaitant saugumo teismų pastatuose sustiprinimą“.

Algimantas Valantinas
Vilniaus apygardos teismo teisėjas

Nukentėjusiųjų ir liudytojų saugumo klausimas tampa esminis jau ikiteisminio tyrimo etape, jau tada svarbu labai aiškiai identifikuoti galimas grėsmes, bendradarbiauti su skirtingomis teisės saugos institucijomis, žiūrėti, ar asmenų nebuvo bandoma paveikti, ar jie nesulaukė grasinimų.

Bet kuris asmuo, dalyvaujantis teisingumo vykdymo procedūrose, turi jaustis saugiai. Saugi aplinka (plačiąja prasme) leistų teisingumo vykdymą padaryti ir atviresnį, ir suprantamesnį, ir efektyvesnį.

7.

KOKYBĖ LIETUVOS TEISMUOSE

2014 m. trijuose skirtingo dydžio ir kompetencijos teismuose: Lietuvos Aukščiausiajame Teisme, Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, Klaipėdos miesto apylinkės teisme, įdiegtos ir sertifikuotos kokybės vadybos sistemos, atitinkančios standarto ISO 9001:2008 reikalavimus.

Šie trys teismai papildė 2012 m. sertifikuotų Kauno apygardos teismo, Panevėžio apygardos teismo, Kauno apygardos administracinio teismo, Panevėžio miesto apylinkės teismo ir Pasvalio rajono apylinkės teismo gretas ir sertifikuotų teismų Lietuvoje skaičius padidėjo iki 8.

2014 m. visuose aštuoniuose teismuose buvo įdiegtas Teismų klientų aptarnavimo standartas, kuris aiškiai apibrėžia klientų aptarnavimo teismuose politiką: klientų priėmimą ir aptarnavimą, konfliktinių situacijų suvaldymą, informacijos pateikimą, darbo aplinką, darbuotojų aprangą – visa tai yra detalės, lemiančios klientų nuomonę apie teismus ir formuojančios klientus aptarnaujančio darbuotojo elgesio etaloną.

Asmenų aptarnavimo kokybės lygis aštuoniuose teismuose ir Nacionalinėje teismų administracijoje buvo vertinamas atliekant „slapto kliento“ tyrimą. Tyrimo metu specialiai apmokyti „slapti klientai“ kreipdavosi į teismus bei NTA tiesiogiai arba telefonu, siekdami išsiaiškinti, kaip teismo darbuotojai pasisveikina telefonu, ar yra dėmesingi ir pagarbūs, kaip darbuotojas aiškina intereso poreikius, kaip atsisveikina. Paskyrus daugiau nei 40 vizitų ir 50 skambučių į teismus ir NTA, matyti, kad rezultatai, lyginant su tyrimu, atliktu 2013 m., keičiasi. Pagal 5 balų skalę bendras aptarnavimo teismuose kokybės lygis siekia 4,46 balo, 2013 m. jis siekė 4,14 balo.

Audronė Gaižutienė
Klaipėdos miesto apylinkės teismo pirmininkė

Pirmiausia, norėčiau pasidžiaugti, kad patys teismo darbuotojai Klientų aptarnavimo standarto įdiegimą suvokė ne kaip trumpalaikį pasiekimą, kuriuo besididžiuodami galime aukštai iškelti galvas, sudėti rankas ir manyti, jog viskas jau atlikta. Standartas jiems – besitęsiantis darbas siekiant užtikrinti nuolatinį į teismą besikreipiančių asmenų profesionalų aptarnavimą.

Dar iki standarto įdiegimo mūsų teismo darbuotojai pasižymėjo aukšta savo srities kompetencija, bendravimo kultūra, didele pagarba kiekvienam teismo klientui. Tai patvirtino labai geri „slapto kliento“ tyrimo rezultatai, kurie buvo gauti nesurengus specialių mokymų darbuotojams. Vis dėlto KAS tikrai prisidėjo prie aptarnavimo kokybės gerinimo: darbuotojai vis lengviau suvaldo konfliktines situacijas, operatyviai sugeba išsiaiškinti klientų poreikius.

Įdiegus KAS ne kartą esame sulaukę palankių atsiliepimų – klientai dėkoja už malonų bendravimą, dėmesingumą ir šypsena, linki sėkmės darbe, pasveikina su artėjančiomis šventėmis.

Žinoma, KAS įnešė palankių pokyčių, tačiau labiausiai norėčiau akcentuoti ir taip pat padėkoti kiekvienam teismo darbuotojui už norą siekti, kad kiekvienam atvykusiam asmeniui būtų suteiktas geriausias galimas aptarnavimas.

8.

TEISMŲ ADMINISTRAVIMAS

Nacionalinė teismų administracija, siekdama užtikrinti efektyvų teismų ir teismų savivaldos institucijų darbą, 2014 m. inicijavo teismų savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančių teisės aktų atnaujinimus, teismus skatino teikti pastabas dėl parengtų teisės aktų projektų, skelbė informaciją apie teismų savivaldos institucijų ir komisijų darbą, atstovavo teismų interesams teisės aktų pakeitimų ir taikymo klausimais kitose institucijose.

Vykdydama centralizuotą teismų aprūpinimą, NTA teismams tiekė teisėjų mantijas, ženklus, blankus, spausdinimo popierių, organizavo inžinerinių sistemų, pastatų remonto darbus, įgyvendino statybos investicinius projektus.

Buvo tęsiamas Šiaulių apygardos teismo rekonstravimas, rengtas Ukmergės rajono teismo pastato techninis projektas bei Vilniaus miesto apylinkės teismo priestato rekonstrukcijos valstybės investicijų projektas.

Siekdama stiprinti teismų komunikacijos sistemą ir informacijos apie teismų veiklą sklaidą elektroninėje erdvėje, didinti visuomenės pasitikėjimą teismais, 2014 m. NTA įkūrė pirmąją Lietuvoje teismų ekspoziciją, atnaujino interneto svetainę www.teismai.lt ir teismų intranetą, organizavo teisinio švietimo renginius, teisėjų diskusijas su nuomonių lyderiais, pirmą kartą inicijavo projektą „Diena su teisėju“, parengė 4 žurnalo TEISMAI.LT numerius.

2014 m. NTA atliko 478 viešuosius pirkimus. Taip pat atlikta 12 vidaus auditų NTA ir apylinkių teismuose, kurių metu pateiktos 89 rekomendacijos, kaip gerinti institucijų veiklą.

2014 m. institucija iš viso vykdė 14 projektų šiose veiklos srityse: informacinių technologijų, statybos ir rekonstravimo, kompetencijų ugdymo, pagalbos nukentėjusiesiems ir liudytojams, saugumo užtikrinimo teismuose.

2014 m. NTA aktyviai dalyvavo Europos teisėjų mokymo

tinklo (angl. EJTN), bendradarbiavimo su Europos teismų tarybų tinklu (angl. EN CJ), Europos veiksmingo teisingumo komisija (angl. CEPEJ) ir kitais tarptautiniais partneriais.

Reda Molienė

Nacionalinės teismų administracijos direktorė

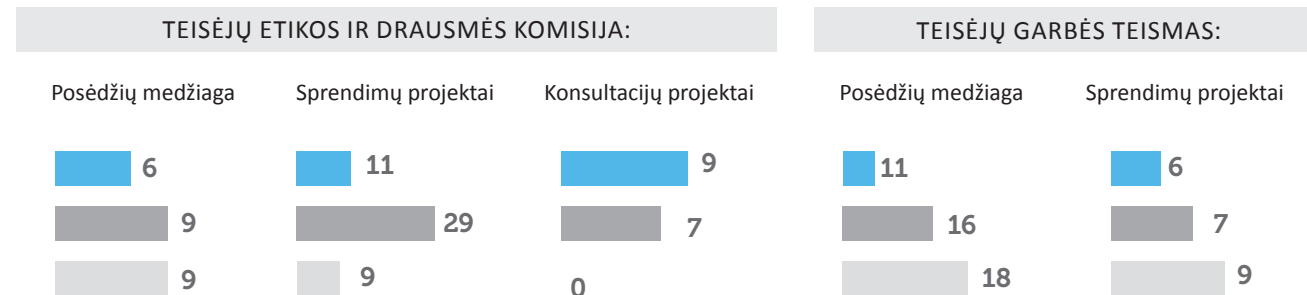
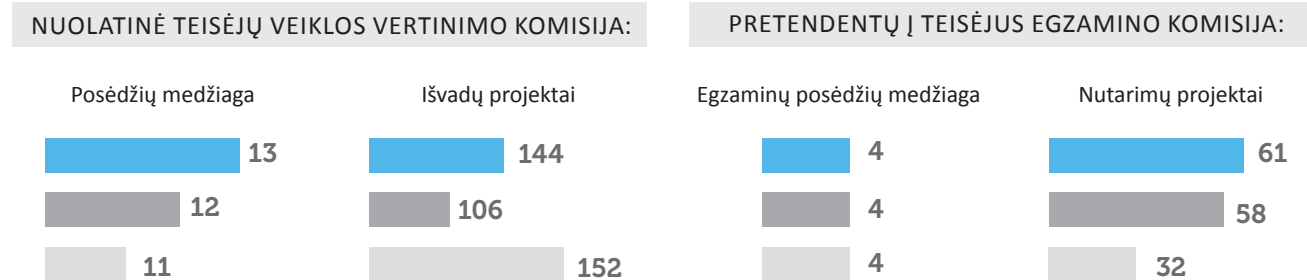
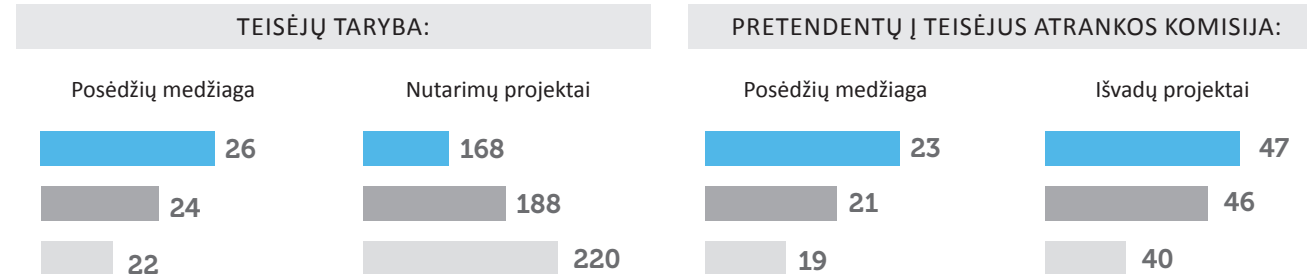
Visa teismų sistema – tai sudėtingas mechanizmas, susidedantis iš keliasdešimties teismų, savivaldos institucijų, specialių komisijų ir administracijos. Nacionalinė teismų administracija – tai savotiškas tarpininkas tarp minėtų sistemos dalyvių, taip pat kitų valstybės institucijų, žiniasklaidos ir visuomenės.

2014 m., kaip ir kasmet, aktyviai siekėme identifikuoti ir užtikrinti teismų poreikius, būtinus normaliam teismų darbui, išgirsti teismuose dirbančių žmonių problemas, inicijuoti sprendimus, turinčius teigiamos įtakos teismų veiklos efektyvumui.

Puikiai suprasdami savo vaidmenį, visus metus siekėme profesionaliai analizuoti teismų iškeltus probleminius klausimus, siūlėme sprendimus, reagavome į aktualijas, įgyvendiname nemažai projektų, skirtų teismų veiklos efektyvumui gerinti, rengėme teisės aktų projektus, siekėme nuo teismų pečių nuimti kiek įmanoma daugiau administracinės naštos, kad teismai galėtų kuo efektyviau įgyvendinti savo pagrindinį uždavinį – vykdyti teisingumą.

PRAĖJUSIAIS METAIS NTA SPECIALISTŲ SUORGANIZUOTA IR PARENGTA:

2014 m. 2013 m. 2012 m.

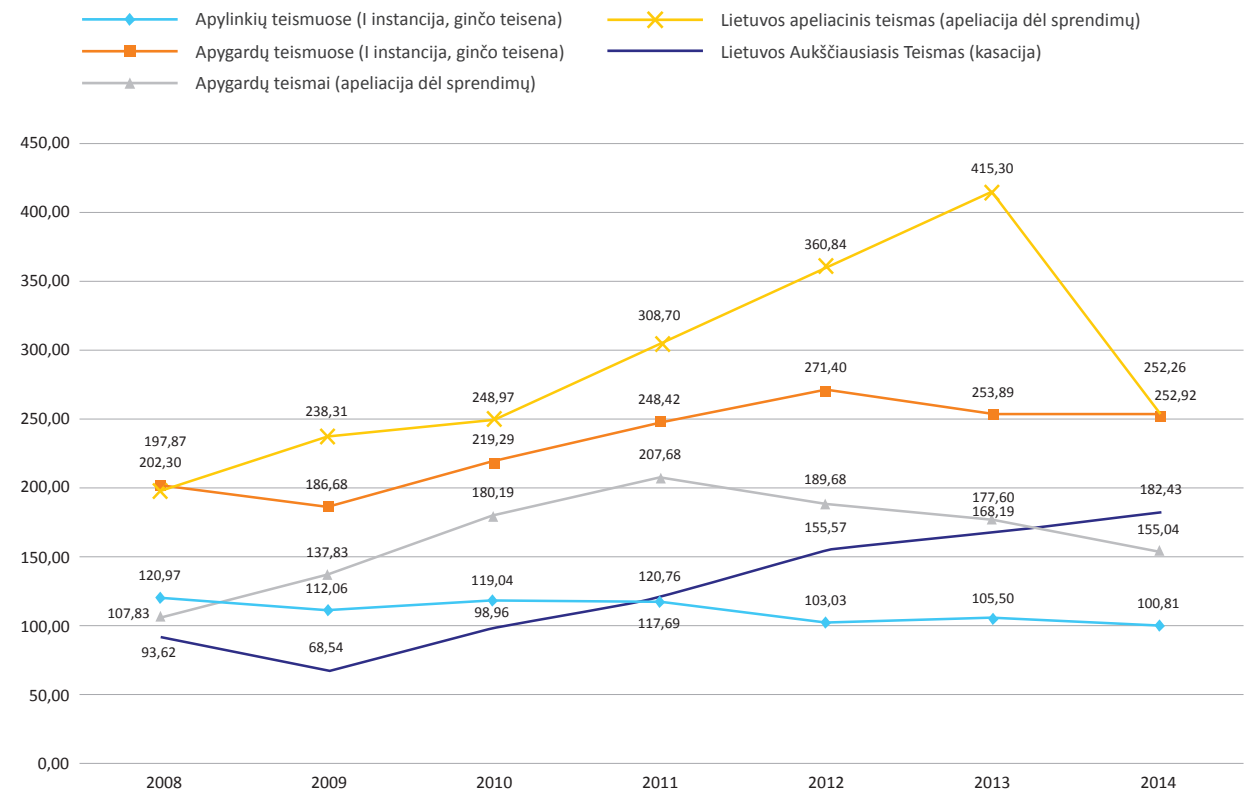
1. PRIEDAS

Bylų nagrinėjimo greitis

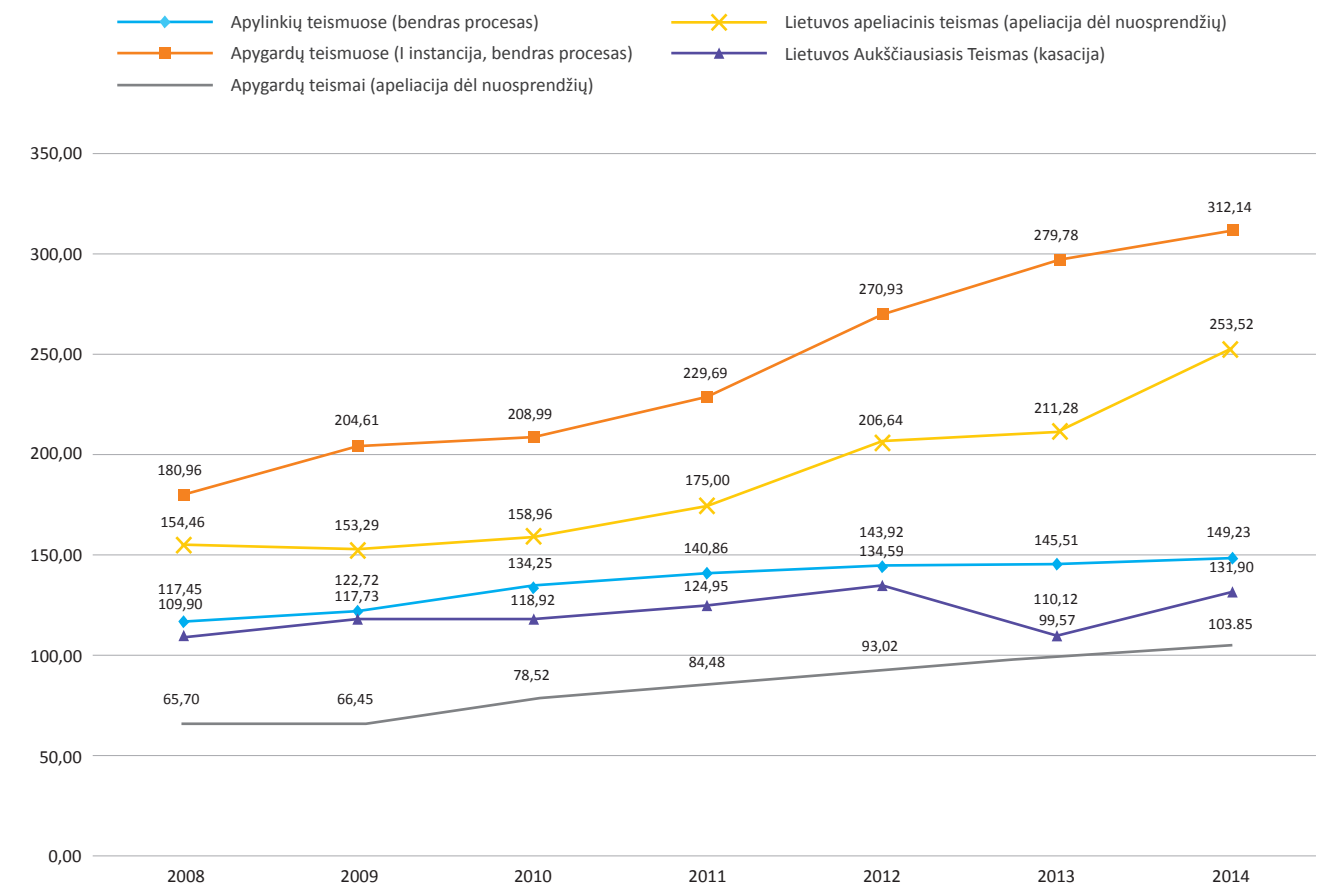
Bylų nagrinėjimo teismuose trukmė yra laikotarpis nuo inicijuojančio bylų procesinio šalies dokumento pateikimo teismui iki baigiamojo teismo procesinio sprendimo priėmimo, per kurį teisme yra išnagrinėjama konkreti byla.

Bendros civilinių ir baudžiamųjų bylų nagrinėjimo terminų pokyčių tendencijos pavaizduotos grafikuose Nr. 1. ir Nr. 2., kuriuose pateikiami duomenys apie šių bylų nagrinėjimą visuose bendrosios kompetencijos teismuose.

1. CIVILINIŲ BYLŲ NAGRINĖJIMO GREITIS (DIENOMIS)

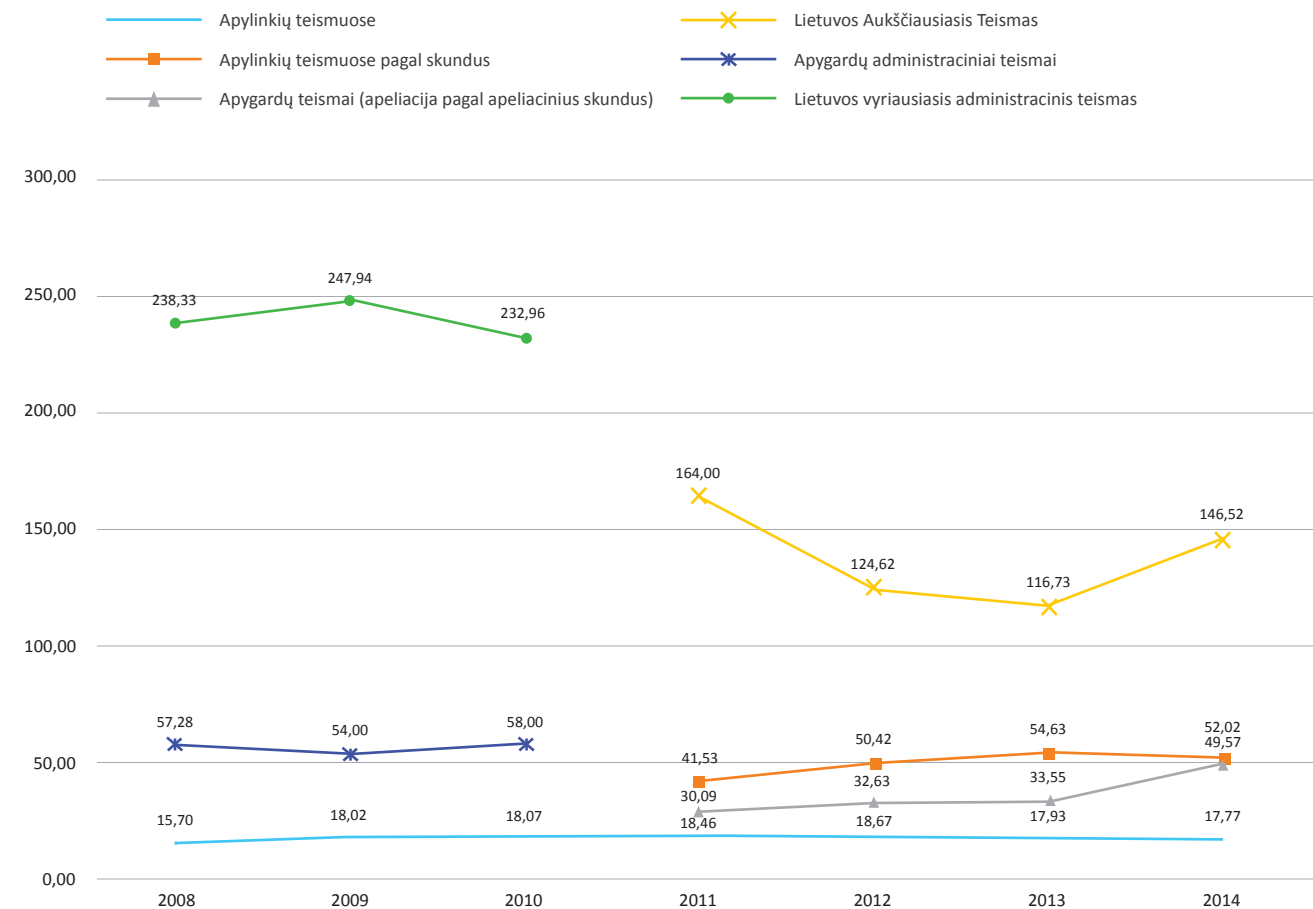

2. BAUDŽIAMŲJŲ BYLŲ NAGRINĖJIMO GREITIS (DIENOMIS)

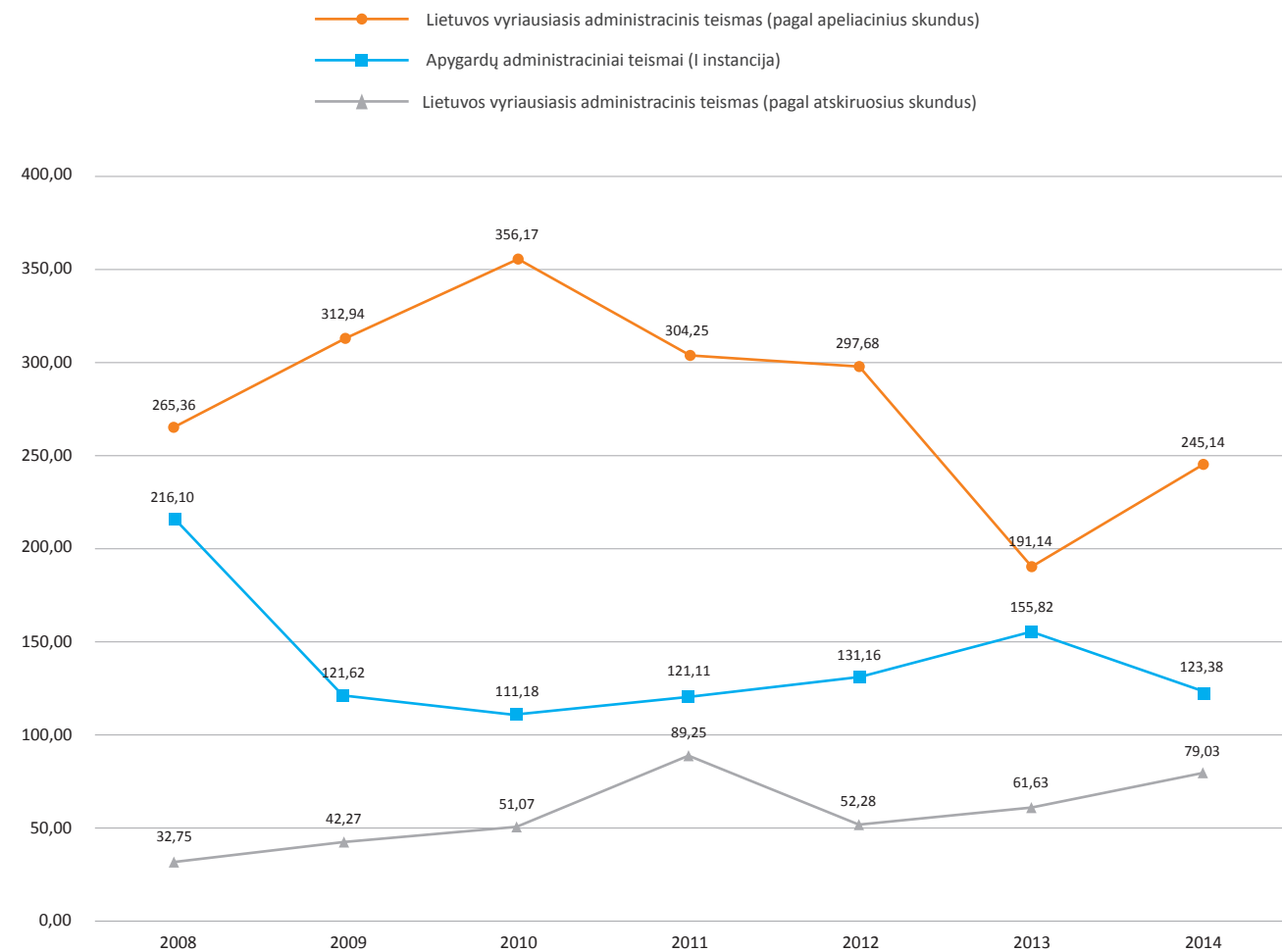

Duomenys apie administracinių teisės pažeidimų bylų ir administracinių bylų nagrinėjimo trukmių pokyčius pateikiami grafikuose Nr. 3. ir Nr. 4. Šiuose grafikuose pateikiami duomenys apie minėtų bylų nagrinėjimą teismuose, kurie buvo ir (ar) yra teisingi nagrinėti šias bylas.

3. ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLŲ NAGRINĖJIMO GREITIS (DIENOMIS)

4. ADMINISTRACINIŲ BYLŲ NAGRINĖJIMO GREITIS (DIENOMIS)

Teisėjų darbo krūvis

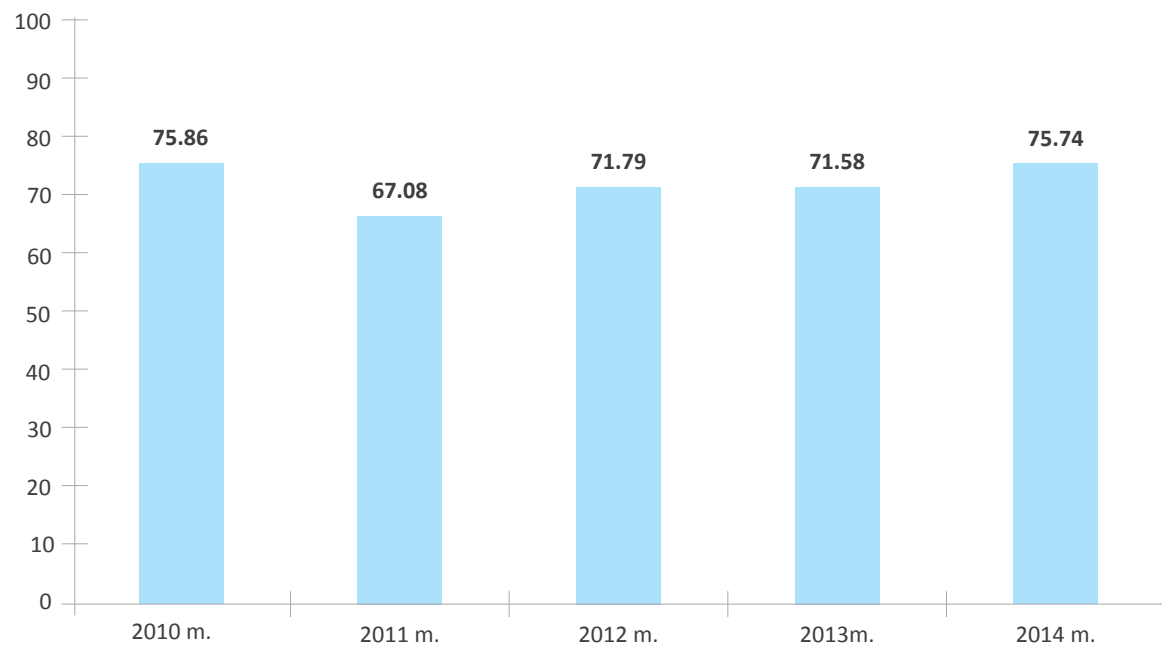
DARBO KRŪVIO SKAIČIAVIMAS

Bendras darbo krūvis parodo, kiek etaloninių bylų (civilinių, baudžiamųjų, administracinių teisės pažeidimų (ATP) ir administracinių ginčų) bei kitų supaprastintų procesinių dokumentų teisėjas išnagrinėja per mėnesį (į bendrąjį darbo krūvį įskaičiuojamas ir ikiteisminio tyrimo teisėjo darbo krūvis).

Darbo krūvis skaičiuojamas, vadovaujantis Teisėjų tarybos patvirtinta Teismų veiklos statistinių rodiklių skaičiavimo metodika. Pagal ją įvertinamas ne tik išnagrinėtų bylų ir atliktų kitų procesinių veiksmų skaičius, bet ir bylų bei procesinių veiksmų sudėtingumas.

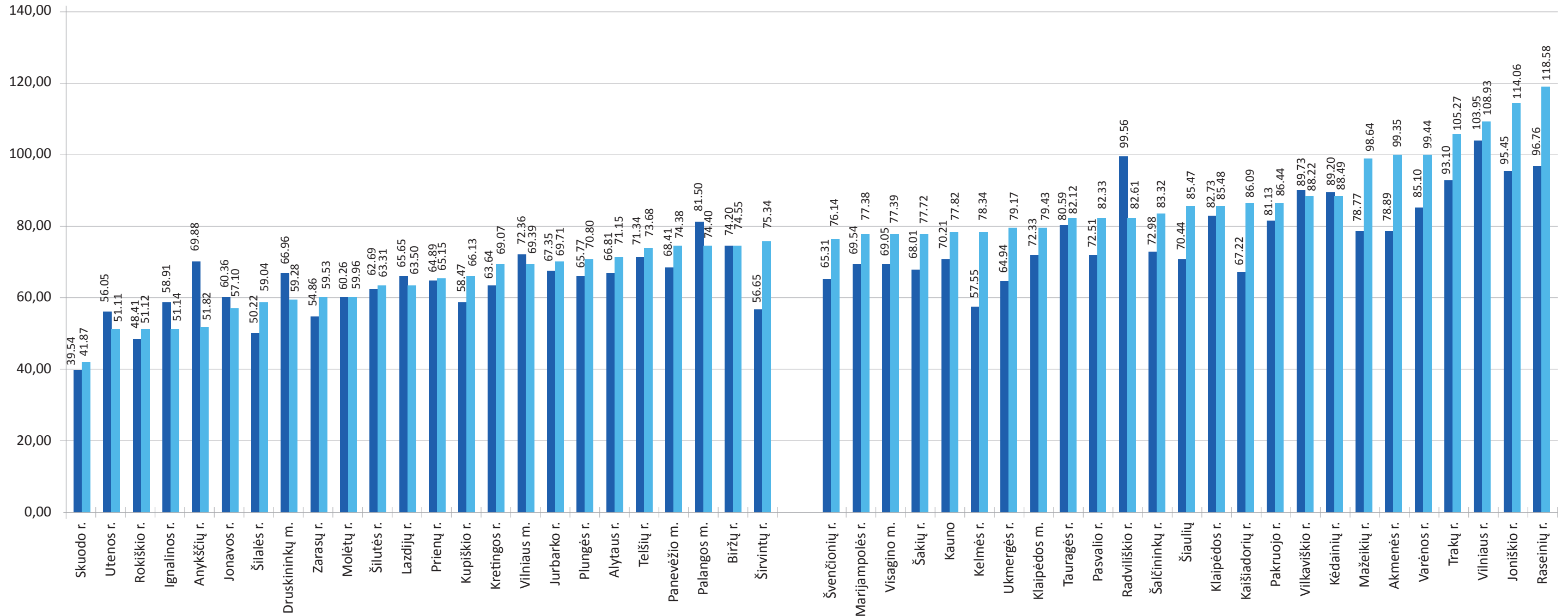
DARBO KRŪVIO DINAMIKA

DARBO KRŪVIS APYLINKIŲ TEISMUOSE 2010–2014 M.

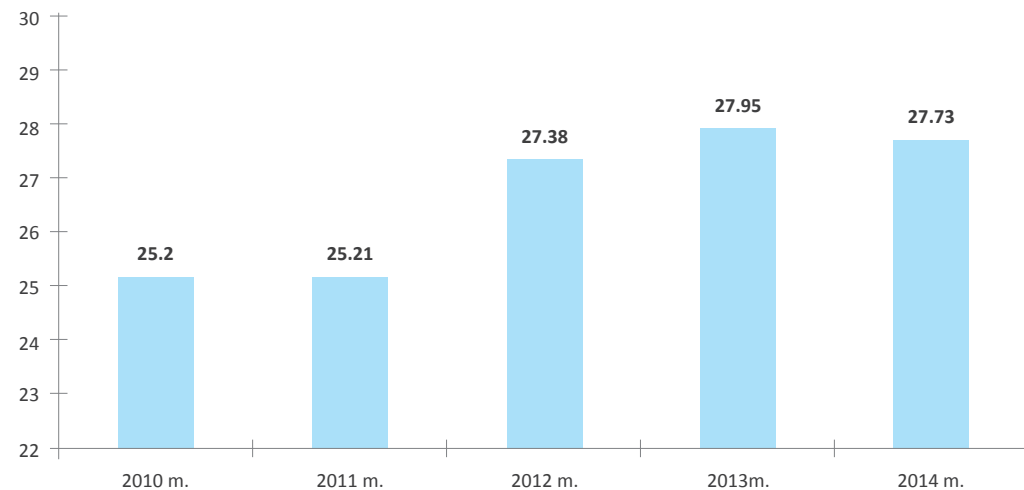

DARBO KRŪVIO SKIRTUMAI APYLINKIŲ TEISMUOSE 2013–2014 M.

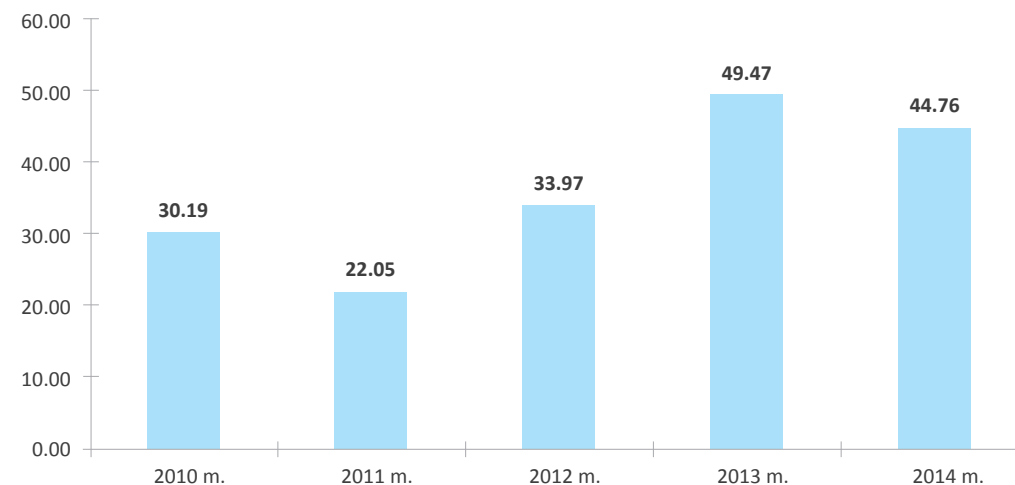
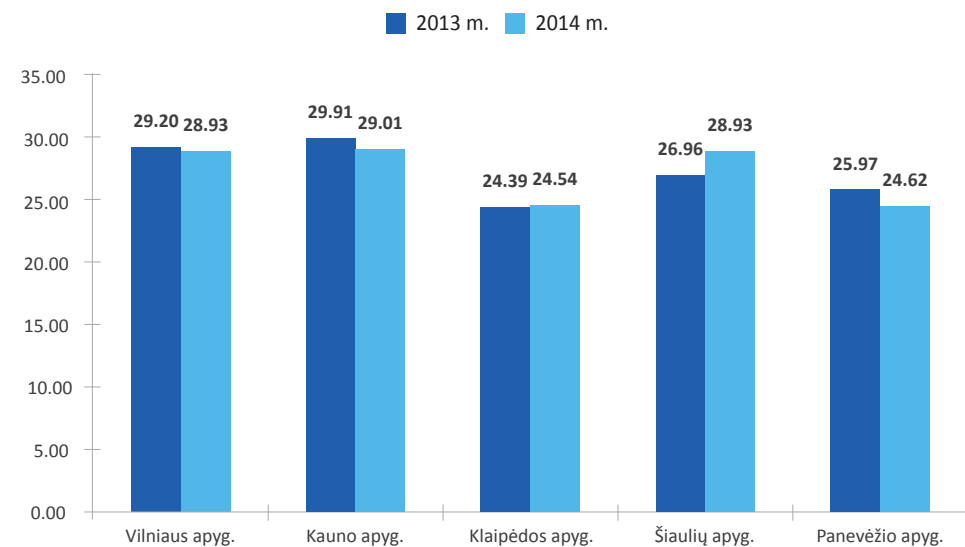
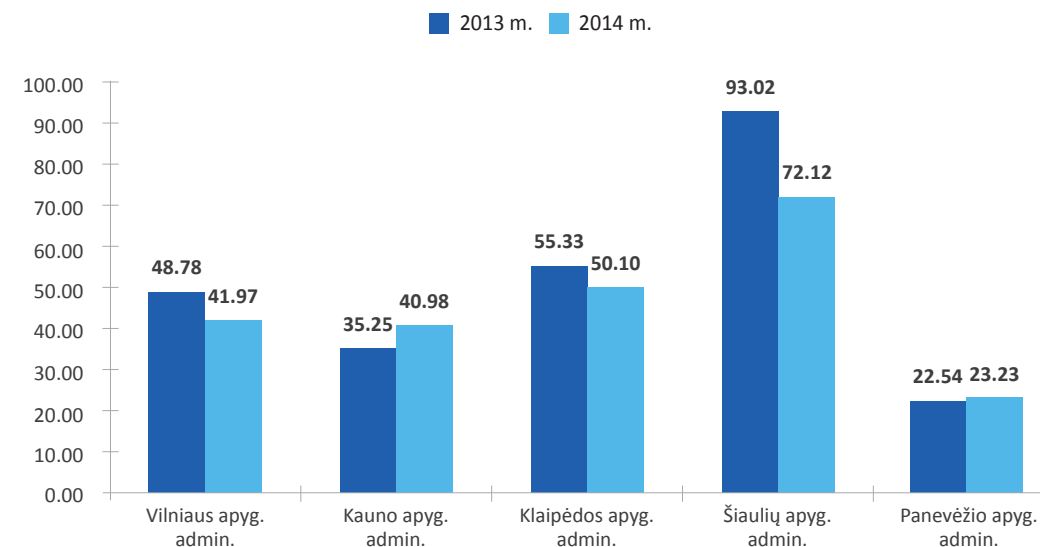
■ 2013 m. ■ 2014 m.

DARBO KRŪVIS APYGARDŲ TEISMUOSE PIRMAJA IR APELIACINE INSTANCIJA 2010–2014 M.

DARBO KRŪVIS APYGARDŲ ADMINISTRACINIUISE TEISMUOSE 2010–2014 M.

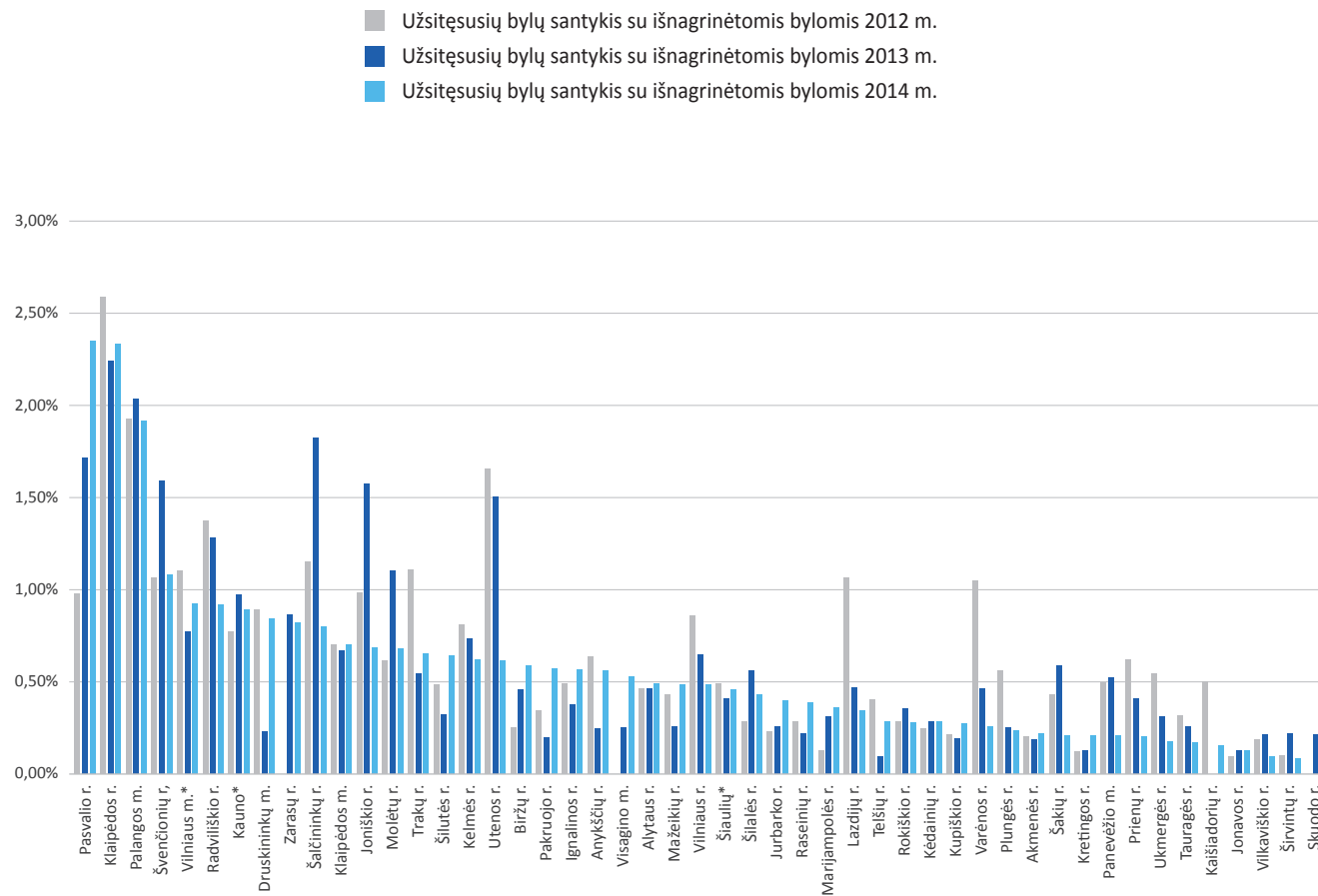
DARBO KRŪVIO SKIRTUMAI
APYGARDŲ TEISMUOSE PIRMAJA IR APELIACINE INSTANCIJA 2013-2014 M.DARBO KRŪVIO SKIRTUMAI
APYGARDŲ ADMINISTRACINIUISE TEISMUOSE 2013-2014 M.

3.

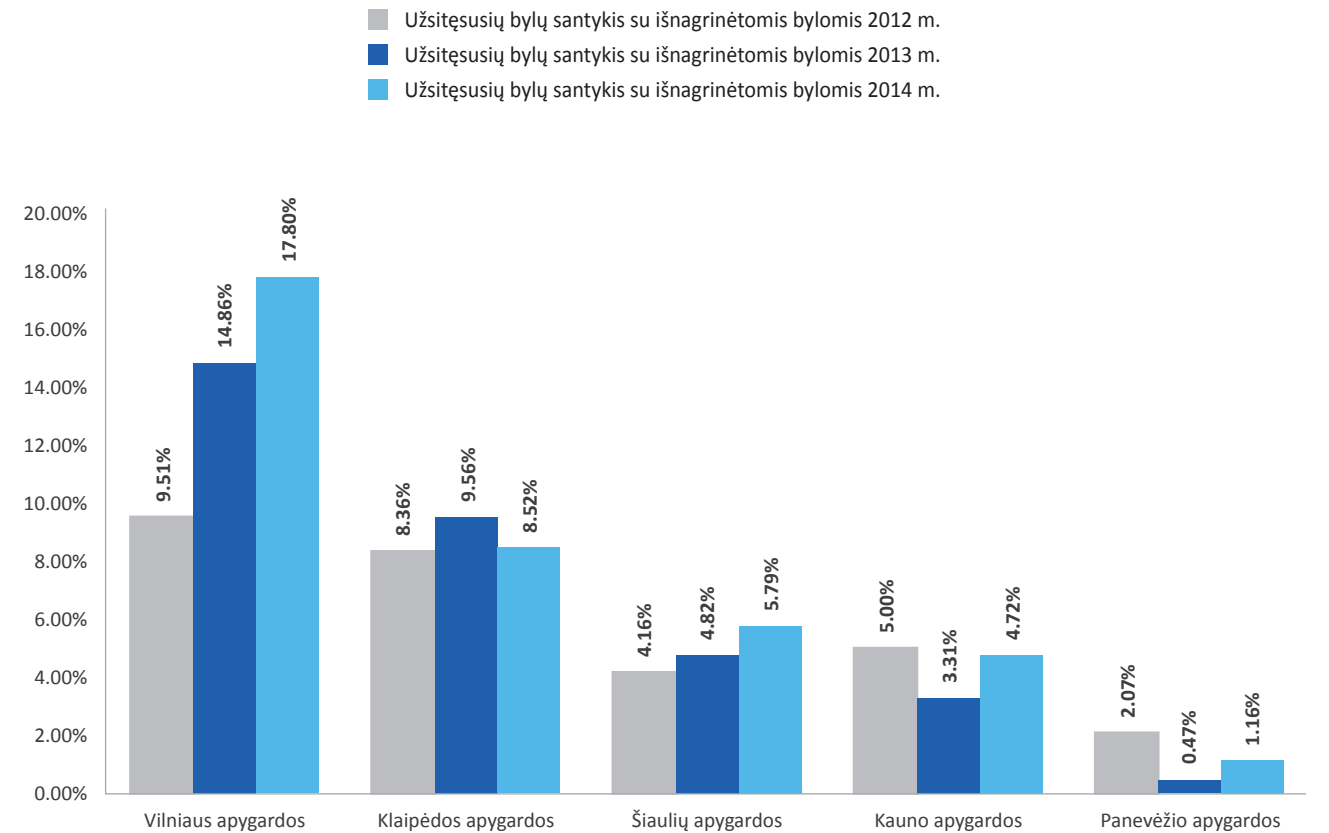
PRIEDAS

Civilinių bylų, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau kaip vienerius metus, lyginamieji grafikai

CIVILINIŲ BYLŲ **APYLINKIŲ TEISMUOSE**, KURIŲ NAGRINĖJIMAS UŽSITĖSĖ ILGIAU KAIP VIENERIUS METUS, SKAIČIAUS LYGINAMASIS GRAFIKAS

CIVILINIŲ BYLŲ **APYGARDŲ TEISMUOSE**, KURIŲ NAGRINĖJIMAS UŽSITĖSĖ ILGIAU KAIP VIENERIUS METUS, SKAIČIAUS LYGINAMASIS GRAFIKAS

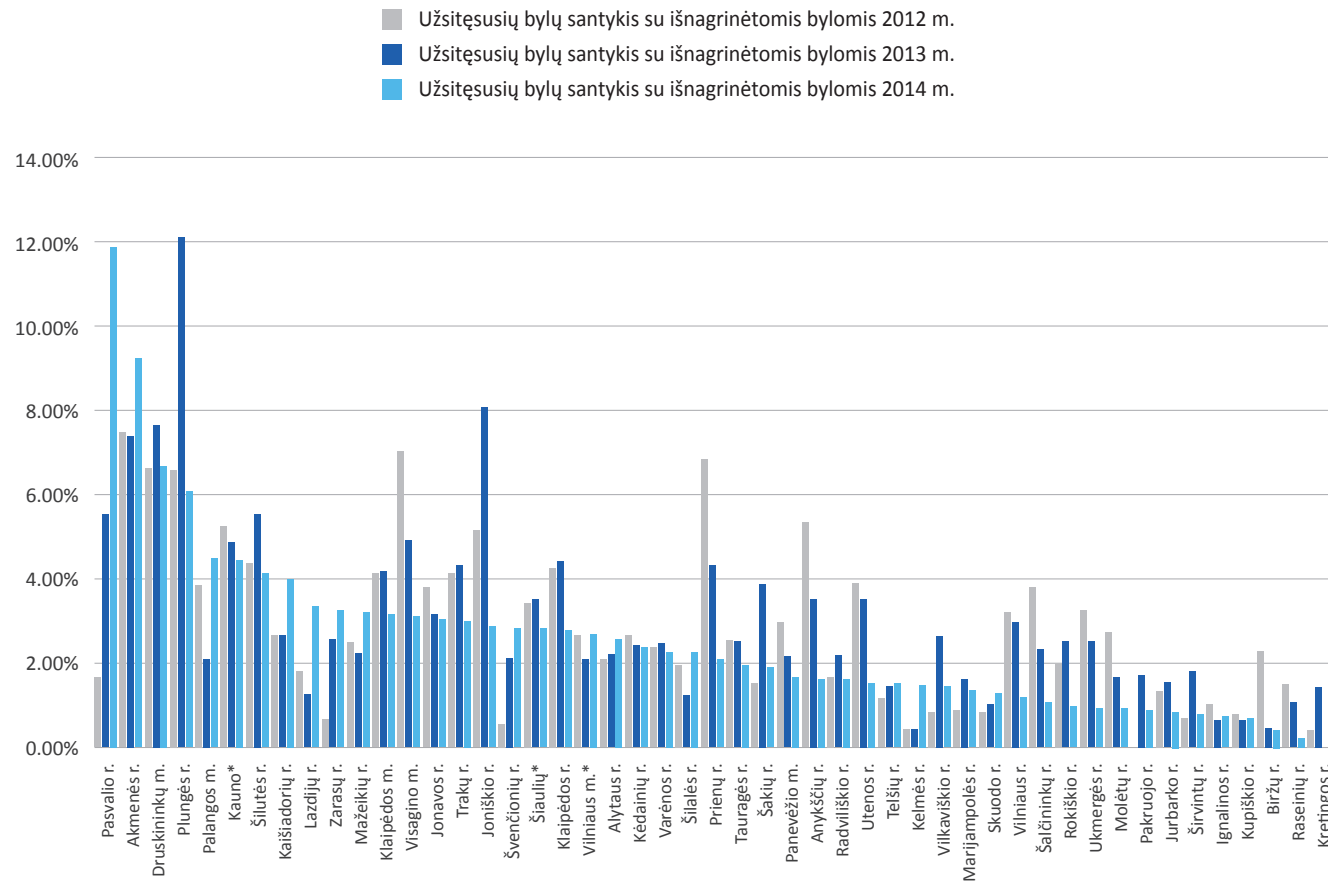

4.

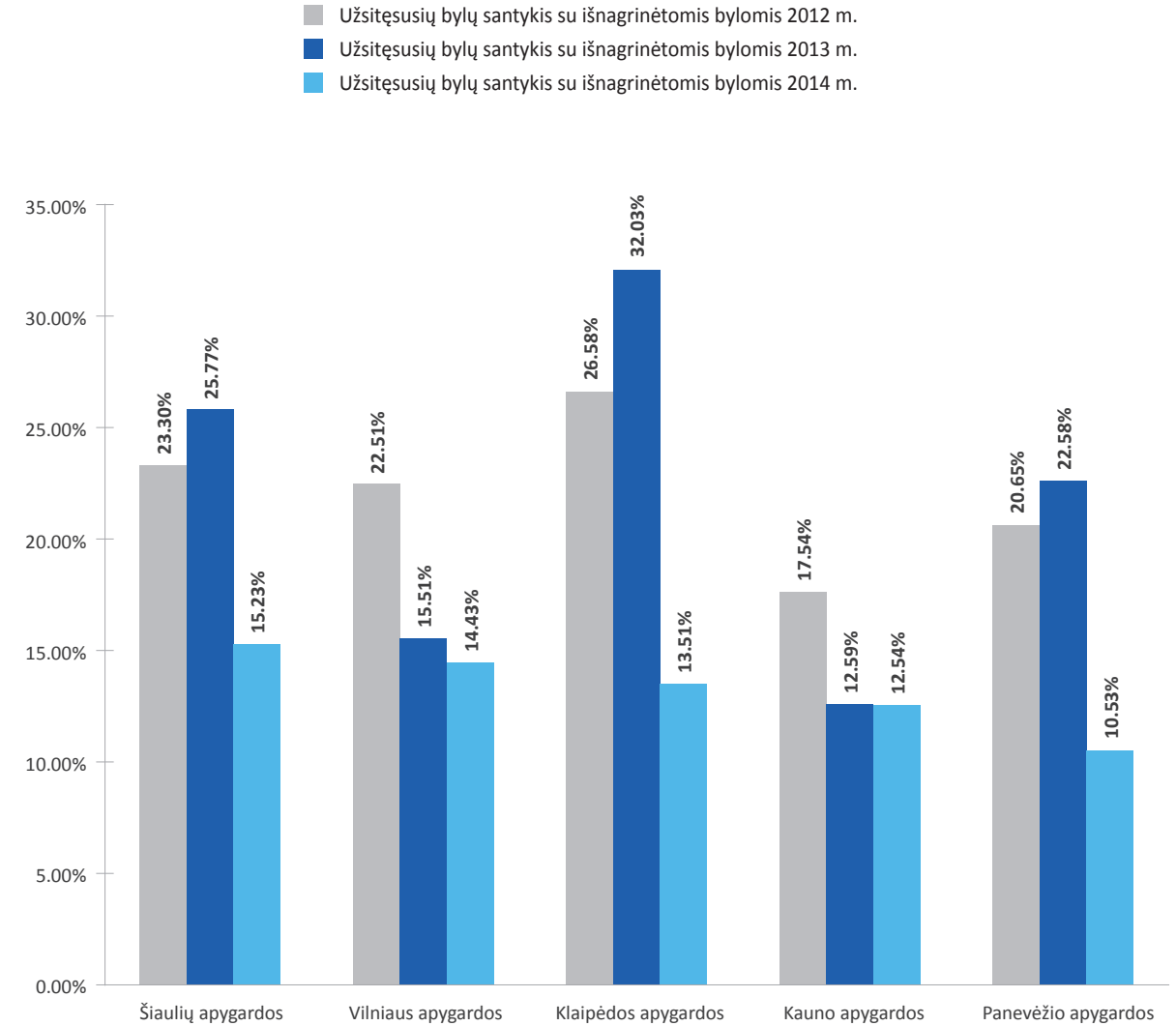
PRIEDAS

Baudžiamųjų bylų, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau kaip vienerius metus, lyginamieji grafikai

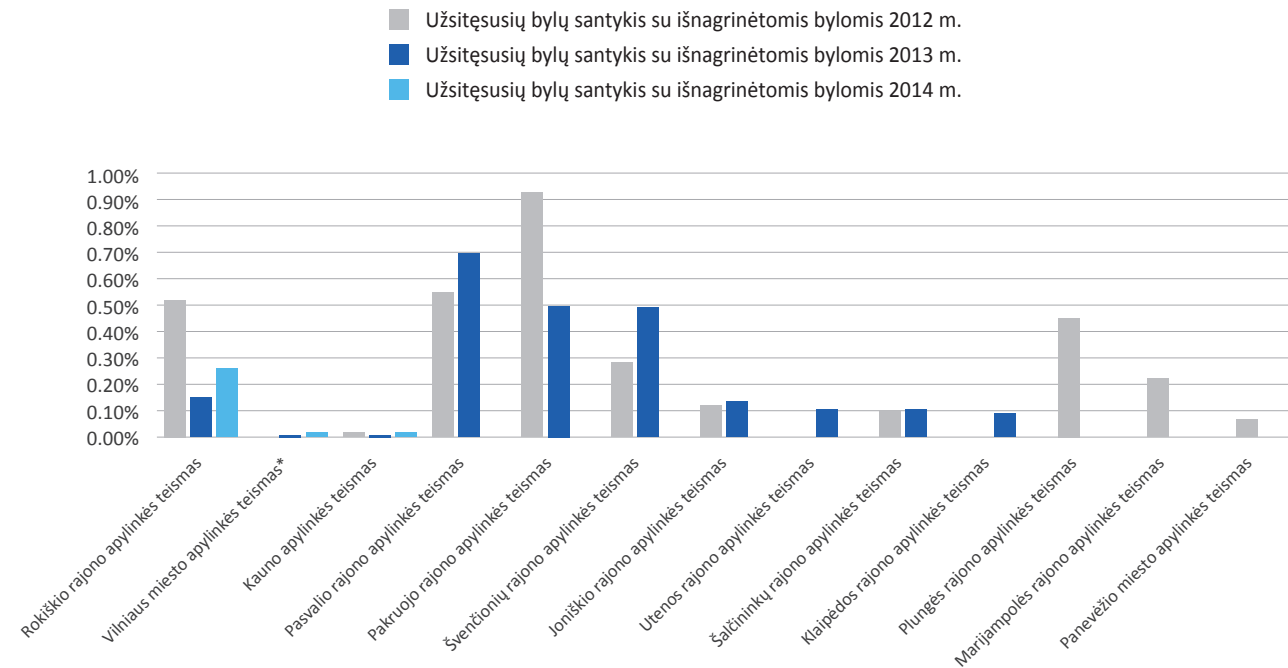
BAUDŽIAMŪJŲ BYLŲ APYLINKIŲ TEISMUOSE, KURIŲ NAGRINĖJIMAS UŽSITĖSĖ ILGIAU KAIP VIENERIUS METUS, LYGINAMASIS GRAFIKAS

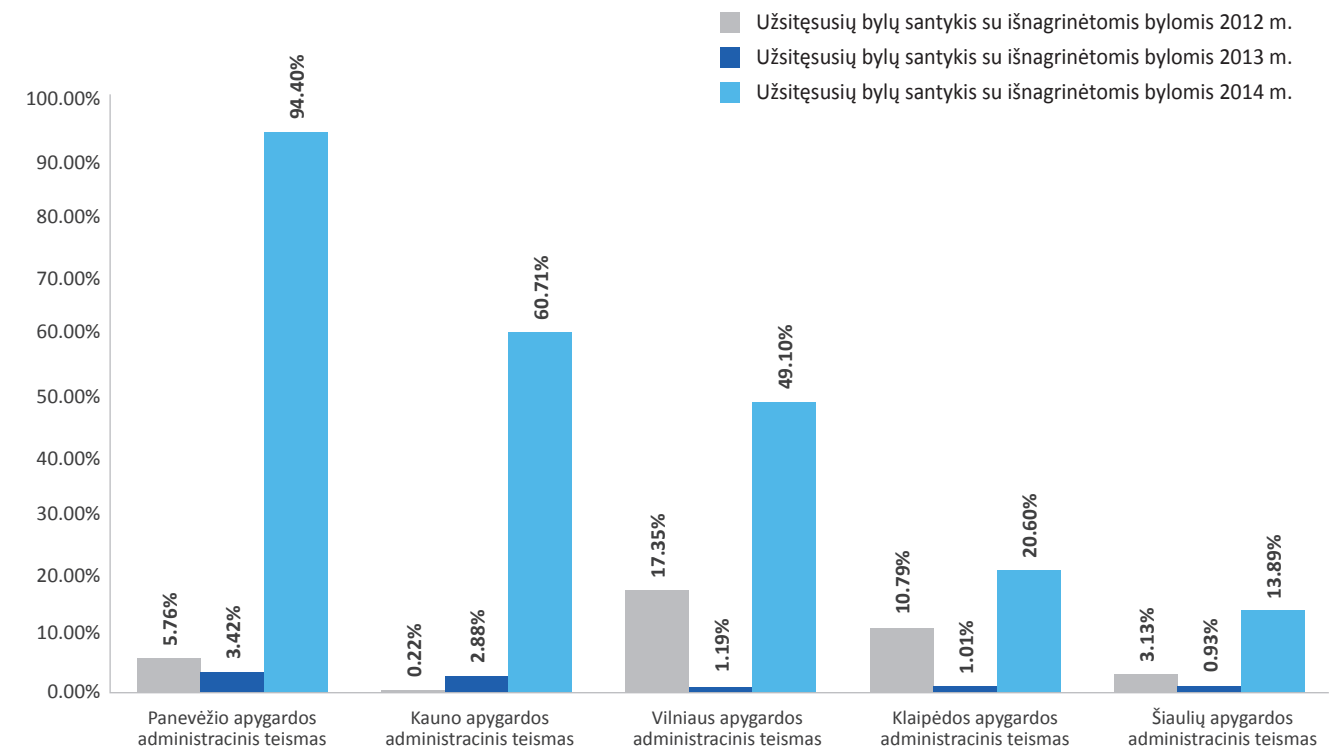
BAUDŽIAMŪJŲ BYLŲ APYGARDŲ TEISMUOSE, KURIŲ NAGRINĖJIMAS UŽSITĖSĖ ILGIAU KAIP VIENERIUS METUS, LYGINAMASIS GRAFIKAS

Administracinių teisės pažeidimų bylų apylinkių teismuose, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau kaip vienerius metus, lyginamasis grafikas

Administracinių bylų, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau nei vienerius metus, skaičiaus lyginamasis grafikas

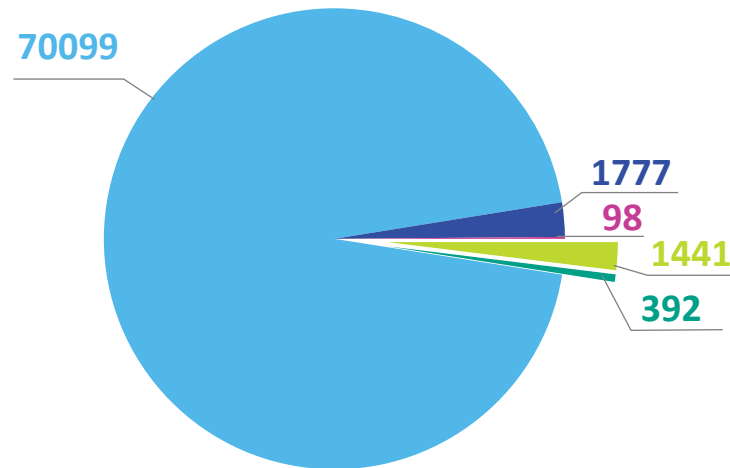

7. PRIEDAS

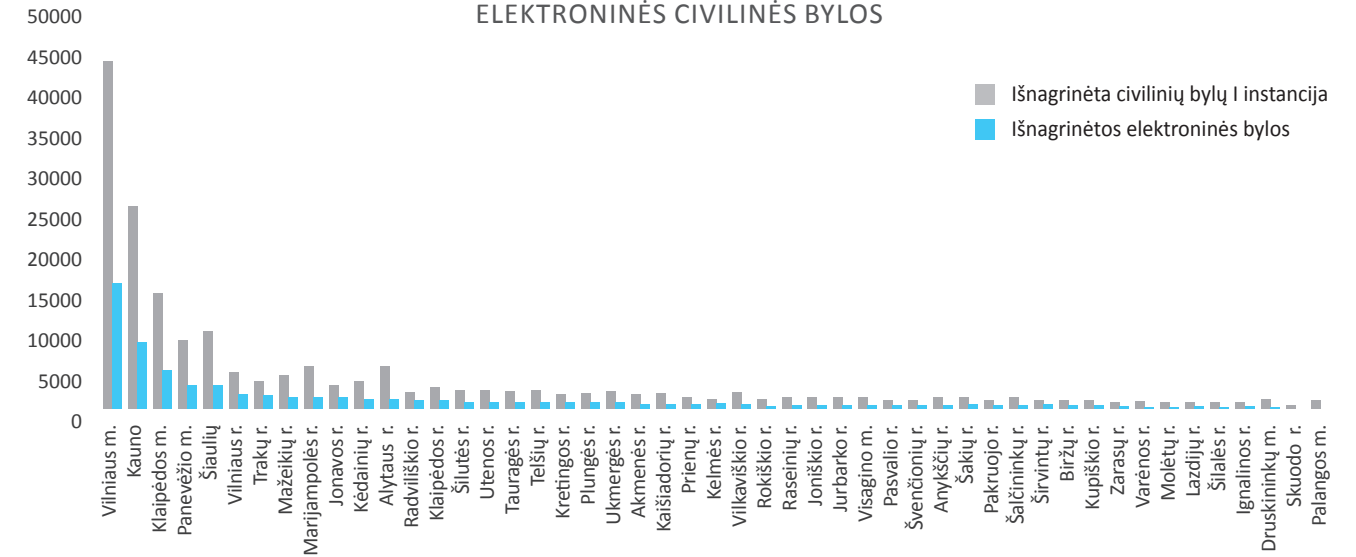
Elektroninės bylos

2014 M. TEISMUOSE IŠNAGRINĖTOS ELEKTRONINĖS BYLOS

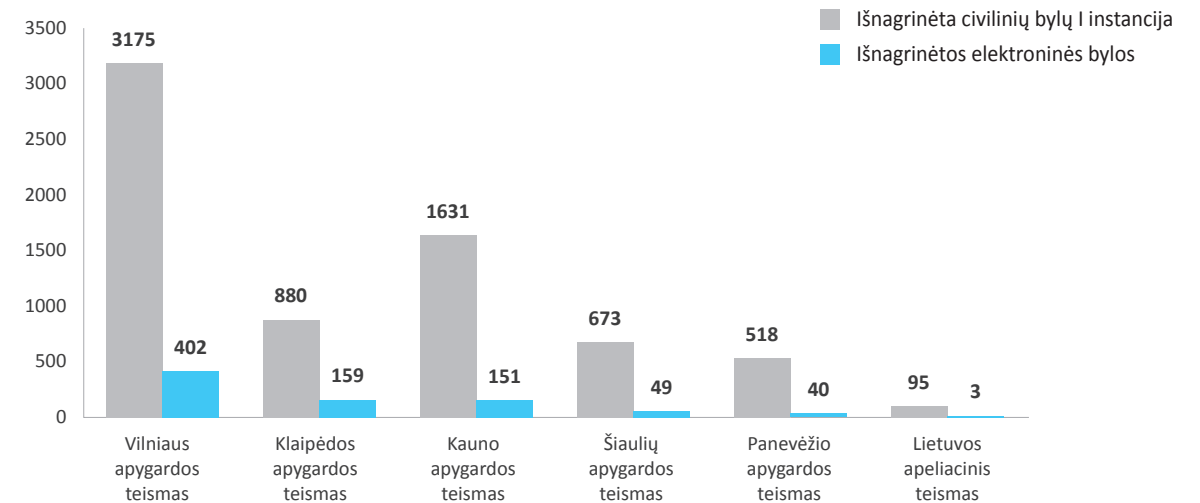
- Civilinės bylos I instancija
- Užsitęsusių bylų santykis su išnagrinėtomis bylomis 2013 m.
- Užsitęsusių bylų santykis su išnagrinėtomis bylomis 2014 m.
- Užsitęsusių bylų santykis su išnagrinėtomis bylomis 2012 m.
- Užsitęsusių bylų santykis su išnagrinėtomis bylomis 2013 m.

PIRMAJA INSTANCIJA 2014 M. APYLINKIŲ TEISMUOSE IŠNAGRINĖTOS ELEKTRONINĖS CIVILINĖS BYLOS

PIRMAJA INSTANCIJA 2014 M. NE APYLINKIŲ TEISMUOSE IŠNAGRINĖTOS ELEKTRONINĖS CIVILINĖS BYLOS

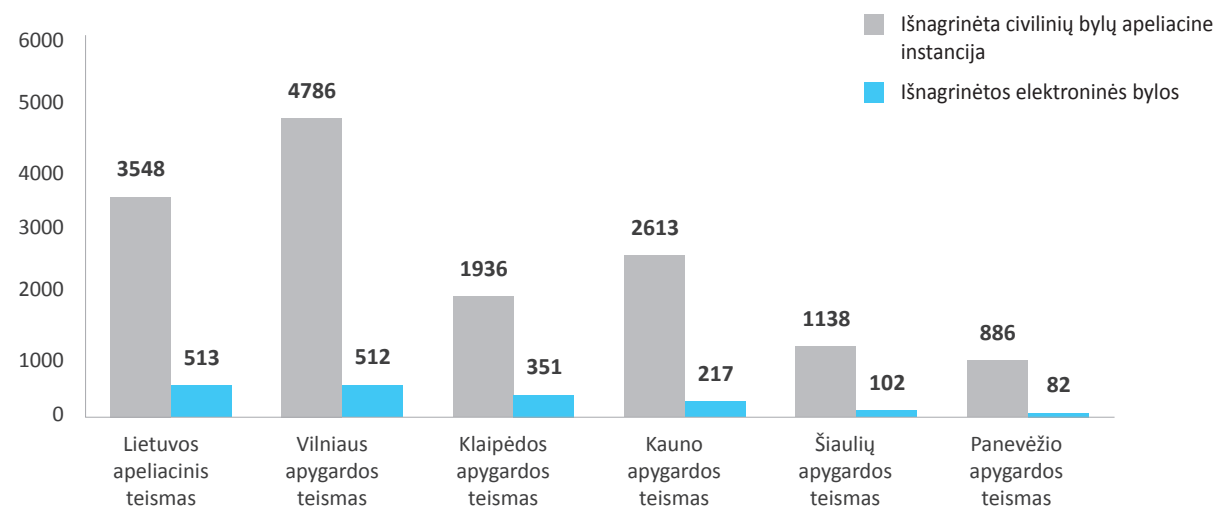

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMUOSE 2014 M. IŠNAGRINĖTOS ELEKTRONINĖS CIVILINĖS BYLOS

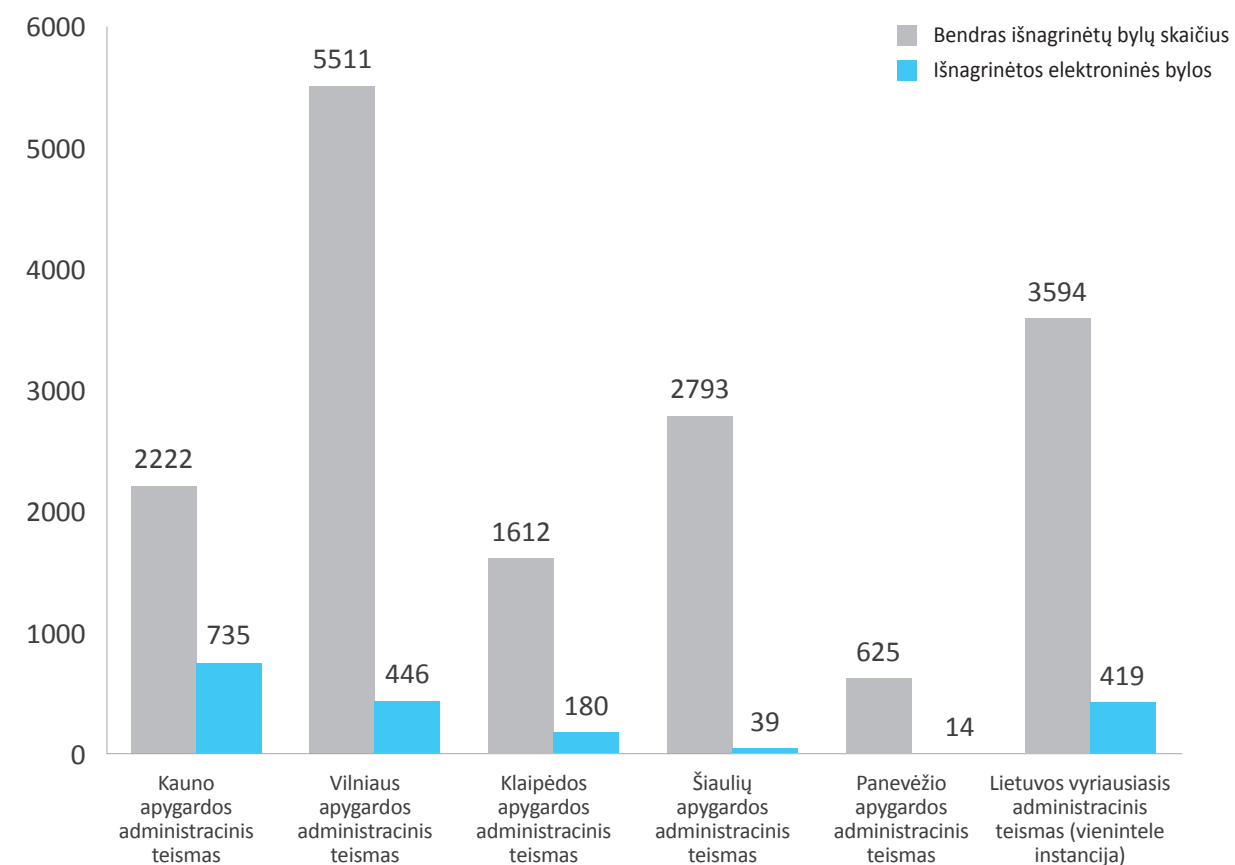

69.68%	Dėl teismo įsakymo išdavimo
24.64%	Ginčo teisena
1.73%	Supaprastintas procesas
1.29%	Įpatingoji teisena
1.18%	Vykdymo procese
1.05%	Dokumentinis procesas
0.29%	Dėl juridinių asmenų bankroto
0.08%	Kitos bylos
0.05%	Dėl fizinių asmenų bankroto

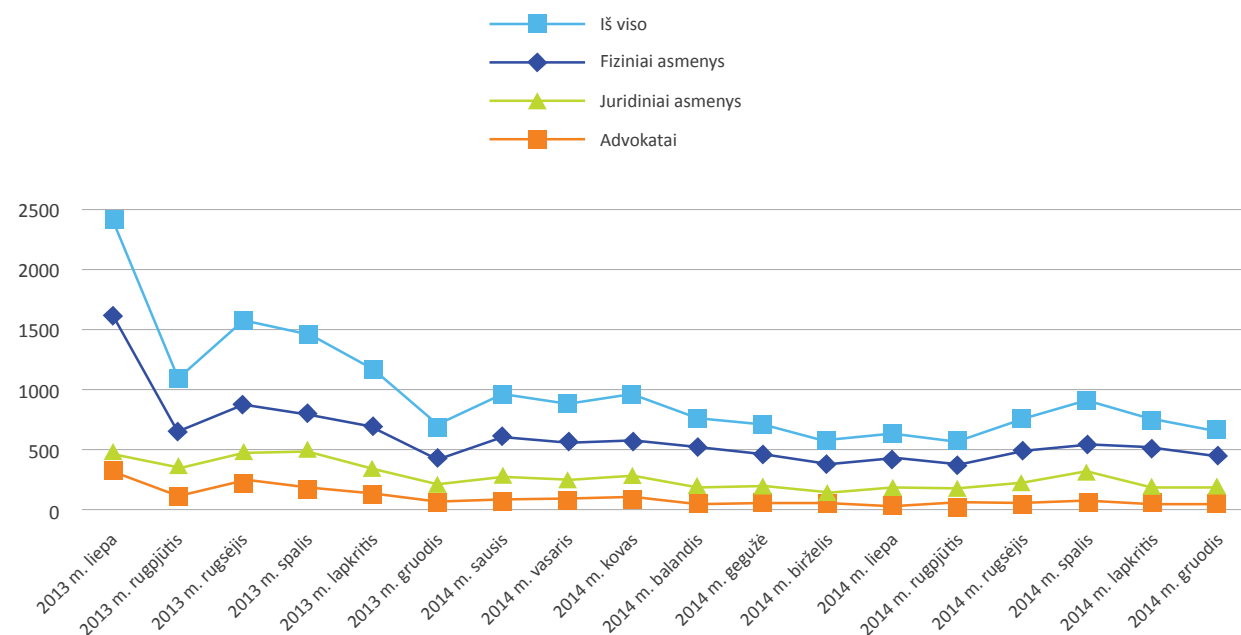
APELIACINĖS INSTANCIJOS TEISMUOSE 2014 M. IŠNAGRINĖTOS ELEKTRONINĖS CIVILINĖS BYLOS

2014 M. IŠNAGRINĖTOS ELEKTRONINĖS ADMINISTRACINĖS BYLOS

PER MĖNESĮ UŽSIREGISTRAVUSIŲ NAUJŲ E.TEISMAS.LT VARTOTOJŲ DINAMIKA 2013-2014 M.

TEISMAI ARČIAU ŽMOGAUS

LIETUVOS TEISMŲ ELEKTRONINIŲ PASLAUGŲ PORTALAS
www.e.teismas.lt

VIRTUALI TEISMO POSĖDŽIŲ SALĖ
sale.teismai.lt

LIETUVOS TEISMŲ NAUJIENOS
www.teismai.lt
www.facebook.com/LietuvosTeismai

VIEŠA TVARKARAŠČIŲ PAIEŠKA
www.teismai.lt

VIEŠA TEISMŲ SPRENDIMŲ PAIEŠKA
www.teismai.lt

TEISMŲ VEIKLOS APŽVALGA
2014

Parengė:

Nacionalinė teismų administracija
L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius
El. p. komunikacija@teismai.lt
(8 5) 251 4120